

Rugsējis/September 1979-8

laišķai lietuvians

TIKRAS DRAUGAS — DIDELIS TURTAS	253	Ingrida Bublienė
EILĖRAŠČIAI	256	Zenta Tenisonaitė
GERAS DRAUGAS — RETAS PAUKŠTIS	257	Eglė Paulikienė
ASYŽIUS IR ASYŽIETIS (V)	259	Alfonsas Grauslys
KRIKŠČIONIŠKOJI BENDRUOMENĖ IR MES	263	P. Daugintis, S.J.
GYVENIMO ŽODIS	266	Chiara Lubich
JAU (AR DAR VOS) DEŠIMT METŲ	267	Antanas Saulaitis, S.J
DZŪKIJA — DAINŲ KRAŠTAS	273	Jonas Miškinis
KAS YRA VAIKAS?	275	Paruošė D.B.
KNYGOS PUSLAPIAI NEPRIRAŠYTI	276	Zita Kilienė
AR VIEN TIK MAŽYLIUI?	277	N. Sidorkaitė
VILNIAUS AKADEMIJOS SPAUSTUVĖ	278	Alicija Rugytė
VIV AT ACADEMIA	282	Alfonsas Tyruolis
TĖVYNĖJE	283	D. ir G. Vakariai
KALBA	285	J. Vaišnys, S.J.
MARIJA TŪBELYTĖ-KUHLMAN	287	Redakcija
TRUMPAI IŠ VISUR	288	J. Pr.

Šis numeris iliustruotas dail. Marijos Tūbelytės-Kuhlman kūrinų nuotraukomis.

LAIŠKAI LIETUVIAMS (Letters to Lithuanians). Published monthly except July and August, when bi-monthly, by the Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 West 56th Street, Chicago, Illinois 60636. Yearly subscription \$8.00, single copy 80 cents. Second class postage paid at Chicago, Illinois, and additional mailing offices.

RELIGINĖS ir TAUTINĖS
KULTŪROS ŽURNALAS
Rugsejis/September 1979
Volume XXX No. 8

TIKRAS DRAUGAS — DIDELIS TURTAS

INGRIDA BUBLIENĖ

Aštuonioliktojo šimtmečio prancūzų rašytojas F. M. Voltaire taip apibūdina draugą: "Visos šio pasaulio gėrybės neprilygsta tam džiaugsmui, kurį gali suteikti gero draugo turėjimas". Gimstame šioje žemėje, galėdami būti bet kurio žmogaus draugais. Nuo jaunystės dienų trokstame dalintis išpūdžiais, pergyvenimais, džiaugsmu. Susiduriame su klausimu — su kuo dalintis? Reikia draugo. Ispanų mokslininkas Pedro Lain Entralgo rašo: "Draugystė yra dviejų skirtingų asmenų meilės ryšys, kuriame įsikūnija ir išsitobulina žmogaus prigimtis". Draugystė tampa gražiausiu gėlės žiedu, kai atskleidžia kito žmogaus gerumą, grožį, jo Dievo nešamą šviesą. Todėl draugystė ir yra viso mūsų gyvenimo patirtis, kuri užsimezga bet kuriuo gyvenimo laikotarpiu. Draugystei žmonės niekad nėra nei per jauni, nei per seni. Tai žmogui gal pati būtinausia patirtis. Retai kuris žmogus apleidžia žemę, nepatyręs draugystės jausmo, nes kitaip jis niekad nesusipažintų su savimi. Tai patirtis, kuri mus riša su tikėjimu ir su mūsų žemiška kelione.

Draugystėje dalijamės gyvenimu ir augame. Mūsų pirmieji gyvenimo draugai — tėveliai, sesutės, broliukai, gyvulėliai ir fantazijos sukurtieji draugai. Augdami dažnai išgirstame posakį, kad geriausias draugas — tai knyga. Katalikiškose mokyklose dažnai girdime seseles kibant apie Dievą, kaip geriausią ir artimiausią mūsų draugą. Gyvenime sutinkame draugų būrius, su kuriais džiaugiamės gyvenimu per sportą, šokius ir t.t. Visa tai teisinga, ir visi minėtieji pavyzdžiai pilna žodžio prasme yra ir gali būti mūsų draugai.

Žmogus vis ieško draugo, su kuriuo gyventų tais pačiais rūpesčiais, nerimu, ilgesiu, ir kuris, reikalui esant, būtų kartu, vis pasiruošęs jį sutikti, jį išklaudyti.

Kas patraukia vieną žmogų prie kito, kas yra tas nuostabasis magnetas, dažnai sunku rasti atsakymą. Tarpasmeninių ryšių kūryboje jokios nusistovė-

Marija Tübelytė

Gėlės

josios taisyklės nėra. Todėl draugystė iškelia įvairių klausimų. Ilgainiui draugystės keičiasi. Vienas draugystės prisimenam, kitos jau seniai užmirštos. Tačiau geras draugas, kaip ir meilė, nepalieka žmogaus tuščiom rankom. Žmogus, paliestas draugystės jausmo, negali kitaip išsireikšti, kaip grupė moksleivių mergaičių vienoje Dainavos žiemos stovykloje dainavo:

Šiandien, kai pažiūrime vienas į kitus,
Mes matome savo geruosius draugus,
Kurių neužmiršime mes niekada;
Jūsų meilės šypsny
amžinai mintyse skrajos . . .

Rašytojas V. Alfieri sako: "Jau pats tu-rėjimas asmens, kuris padės verkti, sumažina palinkimą į ašaras". C. Dossi yra pasakęs: "Netikras draugas — tai kaip šešėlis, kuris išnyksta, kai saulė labiausiai kepina". Tai kas gi yra tas geriausias draugas, kurio mes niekad neužmiršim?

Draugystės šaknys glūdi meilėje. O meilę žodynai aiškina kaip "jausmą, kurio siela ieško". Tai gėris, kuriuo nori džiaugtis. Meilė kitam asmeniui reikalauja dviejų žmonių ryšio — ryšio, besireiškiančio darbais ir žodžiais. Su meile duoti kitam galime tik tai, ką mes padarome, ką turime, kuo mes esame. Kada laisvai ir su meile tai duodame kitam, tada tampame jo draugu. Draugystės pagrindas yra eilė palankumo, labdarybės ir pasitikėjimo veiksmų, vedančių į suartėjimą su tuo, kurį vadiname draugu. Kalbant apie suaugusiųjų draugystės ryšius, jos bruožas yra galutinis draugystės išryškėjimas ir išskyrimas iš kitų žmonių ryšių.

Subrendęs žmogus ryškiai skiria pažįstamus ir draugus. Sutikęs gerą draugą, jį savotiškai laiko net šventu. Jis žino, kad jo laisvė ir atsakomybė yra jo paties. Todėl jis ir draugui leidžia būti tuo, kas jis yra ir kuo nori būti. Su juo gali laikytis paprastai, kalbėtis atvirai, neužmiršdamas pagarbos jam ir sau pačiam ir vis dosniai duodamas iš savęs, galėdamas pakelti mažus nusivylimus ir mažus nesusipratimus; užjausdamas, kas draugui labiau patinka, kartais dalyda-

masis ir visiškai tylą; vis besistengdamas, kad draugystė siektų platesnio gėrio.

Kartą teko skaityti dviejų artimų draugų laišką. Jame vienas kitam rašo: "Aš visai nenorėčiau, kad telefonu pasakytas mano mintis aklai priimtum, bet rastum būdą, kaip išnaudoti tą didžiąją Dievo dovaną, pajėgumą dalykus lyginti ir spręsti, kas teisinga, nes iš tiesų niekas neturi visiškos tiesos, o tik tam tikrą jos atspalvį". Visa tai iškelia gerų draugų laisvumą — jų meilė vienas kitam leidžia laisvai išreikšti savo ar priimti kito mintis be jokių užmetimų ar įtampų. Tikra draugystė ugdo. Tik mylėdami ir būdami mylimi, mes galime augti. Todėl pagrindinis tikslas, šalia jau minėto bendro gėrio siekimo, yra dviejų žmonių augimas, vis labiau išryškinant vienas kitą.

Draugystė ar geras draugas neatsiranda ir nenukrenta ant žemės, lyg baltoji snaigė. Dviem susitikus gyvenimo kely, ne vien tik prašvinta laimė, bet taip pat prasideda rūpestingas darbas, bendrai siekiant to, ko Kristus iš mūsų laukia ir tikisi, kad mes pasieksime. Draugystėje ne vien tik turime laukti geresnio rytojaus, bet taip pat vengti ateities baimės. Baimė vis atsistos įvairiose kryžkelėse, bet, laikui atėjus, stengsimės ją nugalėti, jai nepasiduoti. Draugystėje turime išlaikyti ryžtą priimti savo silpnumus, nes be draugystės tikriausiai su jais nė nesusidurtume.

Draugystė — ir nelaukta dovana, ir mūsų darbo vaisius. Tikras draugas, ar jis būtų vyras, ar žmona, ar kitas asmuo, atėjęs į mūsų gyvenimą, jį praturtins kaip niekas kitas pasaulyje, jeigu ir mes sieksime savo draugo gyvenimą praturtinti. Jo gal kartais ieškosime visą gyvenimą, bet sutikę ir atradę tikrą draugą ir jį savo žodžiais, darbais ar jausmais apkabinę, pajusime dalelę to, ką mums yra pažadėjęs mūsų Kūrėjas: mes kartu su Juo sėdėsime prie bendro stalo.

• Vakarų Vokietijos katalikų Adveniat organizacija paskyrė 6 mil. dolerių finansuoti įvairiems socialiniams projektams Lotynų Amerikos kraštuose.

Zenta Tenisonaitė

MALDA

Šventasis Dieve . . .

*Telaimina Tavo šypseną
mūsų žemę . . .*

*Tepuošia Tavo pavasario grožis
mūsų sielas . . .*

*Teplauna Tavo laumės juostos ašaros
mūsų rankas . . .*

*Ir mūsų žemė bus baltesnė
už dangų . . .*

ŠVIESOS RYTAS

*Baltos apsvaigusias žvaigždės
vilioja į tolį.*

*Kai noksta nauja diena,
gersime vyną su saule.*

*Pasaulis ir žmonės praeina.
Beveidė šviesa—tylos
Amžinas Aidas.*

PAVASARIS MIESTE

*Pavasari pirmoji ryto aušra
gieda, kaip vyturys virš debesų.
Neramus vėjas alsuoja žaliomis
miglomis ir purto japoniškų vyšnių
žiedus, kad rožiniu sniegu
paslėptų mano pėdas ant asfalto
nuo Saulės Akių . . .*

STEBUKLAS, KURIS VADINAS VASARA

*Stebuklas, kuris vadinasi vasara,
nebegalioja.
Tarp žolės raukšlių
dar palieka takas saulei.
Šviesos vargonai nebegaudžia
už gėlių užuolaidos.
Ir vasara skubiai parašo testamentą
ant medžio lapų . . .*

AMŽIŲ PALETĖ

*Ant žydinčių medžių šakų
nunoko vasara. Vakaro saulės
šešėliai ilgi. Nuogi medžiai,
šakas išplėtę, kalbasi su vėju.*

*Šviesos vaikai ir aš—
ieškome ryšio tarp gyvenimo
ir žodžių ant popieriaus . . .*

PASAULIS SUKASI

Užmik.

Miegok ir tu.

*Ir neklausyk,
jeigu tave kas šauks . . .*

*Kas vakarą tamsos slėnis,
tarytum laukas mėlynas.
Kas vakarą tamsos ranka
paduoda ženklą žemei,
ir juodo miesto žiburiai
žaibuos . . .*

*Kas vakarą einu aš
pasitikti nakties.*

*Ir renku valandas,
o tu miegok . . .*

*Kas vakarą naktis
vėl atslenka, kaip dūmai,
ir miršta reginys
tas pats kas vakarą . . .*

RUDUO BE MALONĖS

*Medžių lapai, vienas po kito,
palengva krinta.*

*Vakaro tamsa, kaip rūkas,
slenka lėtai per žemę.*

*Aš vejuosi gyvenimo
rudens šešėlį, kuris
bėga pirmyn, neatsisukdamas.*

GERAS DRAUGAS — RETAS PAUKŠTIS

(*"Laiškų lietuviams" konkurse IV premiją laimėjęs straipsnis*)

EGLĖ PAULIKIENĖ

Jau nuo pat mažens žodis "draugas" mums turi tam tikros reikšmės, kuri keičiasi ir tampa gilesnė, mums augant ir bręstant. Mažas vaikas, pažaidęs valandėlę su naujai susipažintu kaimynu, dažnai pasiskelbia visiems, kad čia jo "naujas draugas", jeigu per tą laiką jiems neteko susipešti. Tačiau rytoj gali būti visai kita istorija. Vaikų tarpe dažnai girdime tokius ar panašius pasakymus: "Nebebūsiu tavo draugas, jeigu man to neduosi". Yra ir tokių, kurie vis stengiasi savo "draugams" įtikti, kad tik anie tą draugystę pripažintų. Tačiau tarp suaugusiųjų reikalai jau visai kitokie. Nebe taip lengvai pavadina vienas kitą draugu; nebe taip laisvai tas žodis vartojamas, nes jo prasmė jau gerokai pasikeitusi.

Šiame rašinyje mėginsiu išdėstyti, kaip suprantu čia nagrinėjamą temą, ir paaiškinti, kodėl geras draugas iš tikrųjų retai pasitaiko.

Visų pirma pažiūrėkime, kaip draugo sąvoką aiškina *Dabartinės lietuvių kalbos žodynas*. "Draugas — asmuo, su kuriuo palaikomi artimi santykiai". Galime toliau tęsti mintį, kad geras draugas — tai mums labai artimas asmuo, kurį tam tikra prasme mylime. Taigi meilė — pagrindinis artimos draugystės bruožas. Tačiau, norint, kad toji meilė egzistuotų, yra keli reikalavimai:

1. Reikia žmogų pažinti;
2. Reikia jį priimti tokį, koks jis yra;
3. Reikia jį suprasti;
4. Reikia drauge su juo siekti tų pačių esminių vertybių.

Tik įvykdžius šiuos reikalavimus, gali atsirasti stipri, reikšminga draugystė, pagrįsta meile.

Pažvelgus į šiuos keturis punktus, gali atrodyti, kad labai mažai reikalaujama. Tad kaip galima sakyti, kad geras draugas retai pasitaiko? Paanalizuokime šiuos reikalavimus smulkiau ir pamatysime, kad juos įvykdyti tikrai nelengva.

1. *Reikia žmogų pažinti.* Pažinimas yra būtinas, nes negali mylėti to, kurio nepažįsti. Tai paprasta gyvenimo taisyklė. Vienintelis būdas tą pažinimą pasiekti — tai bendravimas, komunikacija. Tačiau daugelis žmonių nemoka su kitais bendrauti. Čia ir atsiranda didelė kliūtis subrendusiai draugystei. Kai kurie žmonės bijo atvirai kalbėti ir save atskleisti, o kiti nemoka klausyti. Pažvelkime į pirmuosius. Kodėl žmogus gali bijoti savo vidų kitam atverti? Bijo todėl, kad nenori rizikuoti būti atmetam. Nors gal ir nepatenkintas savimi ir trokšta draugystės su kitu, bet vis tiek jam saugiau likti savo susikurtame kalėjime, negu žengti pirmyn į nežinią. John Powell, S.J., savo knygoje "Why Am I Afraid To Tell You Who I Am?" pasakoja apie pasikalbėjimą psichologo su pacientu. Kai psichologas paklausė tą pacientą, kodėl jam taip sunku nors truputį atsiverti, atsakymas buvo toks: "Aš bijau save atskleisti todėl, kad Tamsta, mane pažinęs, gal jau daugiau nemėgsi, o tai viskas, ką aš turiu". Šitas paprastas atsakymas gal geriau padės suprasti tą baimę ir abejingumą, kuris daugelį mūsų varžo. Todėl ir visuomenėje yra priimti tam tikri ritualai, kuriais galime paviršutiniškai bendrauti su kitais, išlaikydami mandagumo taisykles, nieko nepasakydami ir taip pat kito prie savęs neprisileisdami. Dažnai pasikalbėjimas būna maždaug toks:

— Labą dieną, kaip laikaisi?

— O, visai gerai. Kaip tau einasi? Seniai nesimatėm.

— Iš tikrųjų! Reikės kada nors susitikti. .. Tai kol kas...

— Laikykimės...

Retas žmogus tokiu atveju, užklaustas, "kaip laikosi", pradės pasakoti, kaip jis iš tikrųjų laikosi, nes toks užklauskimas yra ritualas; nieko iš jo negalima tikėtis. Galima paminėti keturis bendravimo laipsnius. Čia minėtas pavyzdys tinka paskutiniam — ket-

virtajam, paviršutiniškiausiam iš visų. Pažvelkime į kitus tris.

Trečias laipsnis. Jis tik truputį gilesnis už ketvirtąjį. Čia vyksta naujienų atraportavimas. Perduodamos įvairios žinios, pvz. koks šiandien oras, kokia kaimynė susilaukė mergytės ir pan., bet vis tiek dar nieko nepasakoma apie save. Kai kurių žmonių pastangos užmegzti su kitais ryšius čia ir baigiasi.

Antras laipsnis. Čia pasakojama apie savo idėjas ir nutarimus, planus. Save šiek tiek parodoma, bet vis žiūrima, kokia bus kito reakcija. Jeigu tik atrodo, kad nesutinka su tavo nuomone, mėgini išvengti ginčo. Tokiu atveju tikrai stengiamasi išlikti iš savo kevalo, bet dar neužtenka drąsos. Atviras nuoširdus bendravimas čia negalimas, nes tau dar labai svarbu, ką kitas apie tave galvos.

Pirmas laipsnis. Tai aukščiausias bendravimo laipsnis. Tu pasakoji, kas esi, ką galvoji, vertini, gerbi, myli, ko bijai, nekenti, tikiesi, sieki. .. Žodžiu — esi visiškai atviras ir nieko neslepia. Absoliutus atvirumas čia yra būtinas, todėl kad draugystė būna tik tiek stipri, kiek tų individų tarpusavio bendravimas yra atviras. Kartais yra pagunda, kai kito elgesys erzina ir nervina, sukąsti dantis ir nieko nesakyti "dėl šventos ramybės". Kas taip daro, labai klysta. Toks elgesys tik skaldo, o ne artina. Gal tuo momentu ginčo išvengiama, tačiau tai, kas žmogų erzina, vis tiek iškils anksčiau ar vėliau į paviršių. Tik vėliau gali būti žymiai sunkiau tą reikalą išspręsti. Tik visiškai atvirumas yra nuoširdus santykiavimo pagrindas tarp draugų ar šeimos narių.

Dabar pasvarstykime kitą bendravimo problemą — nemokėjimą klausyti. Vienas yra dalykas girdėti — tai natūrali fizinė reakcija; bet visai kas kita klausyti. Klausyti tai reiškia, kad kito žmogaus žodžiai užsiregistruoja mūsų prote, kad mes juos suprantame ir atkreipiame į juos dėmesį. Dažniausiai žmonės neklauso, nes jiems labai svarbu patiems išsireikšti. Šveicarų psichiatras dr. Paul Tournier rašo: "Paklausyk visų žmonių pasikalbėjimų, tarp tautų ir tarp

porų. Daugiausia jie yra tik kurčiųjų dialogai". Pasikalbėjimai tarp žmonių, kurie nemoka klausyti, labai keistai skamba. Kiekvienas veda monologą panašia, bet ne būtinai ta pačia tema, retkarčiais sustodamas, kad ir kitas galėtų su savo monologu įsiterpti. Pavyzdžių yra daug, tik apsidairykime. Tačiau priežastis vis ta pati — nemokėjimas klausyti.

Tad pažinimo reikalą galime taip susumuoti: žmogų pažinsi bendravimu. Kliūtys susidaro dėl to, kad daugelis žmonių nemoka atvirai su kitais bendrauti: vieni nenori atvirai kalbėti, kiti nemoka klausyti.

2. *Reikia jį priimti tokį, koks jis yra.* Tai savaime suprantama. Jeigu mėgini žmogų pakeisti arba nori jam perduoti savo vertybes, tai negali jo tikrai mylėti. Tokiu atveju galima sakyti, kad tą žmogų mylėtum, jeigu jis būtų toks, o ne kitoks. Gal atrodo, kad jis nevertina, kas gyvenime "svarbu". Gal jam neužtenka ambicijos. Zinai, kad jis galėtų daugiau nuveikti, galėtų turėti daugiau prestižo. Na, ir tu jį sutvarkysi, įkvėpsi jam noro smarkiau dirbti. Tokiu atveju negali būti meilės, tad nebus nė tikros draugystės. Meilė nereikalauja sąlygų, ji yra besąlyginė.

3. *Reikia jį suprasti.* Jeigu žmogaus nesupranti, negalėsi jam padėti ir nesijausi artimas. Supratimas ateina savaime, jeigu pirmieji du punktai yra įvykdyti. Vadinas, jeigu žmogų tikrai pažįsti ir jį tokį priimi, koks jis yra, tada jį supranti.

4. *Reikia drauge su juo siekti tų pačių esminių vertybių.* Tai labai svarbu, nes be to nėra jokio pagrindo draugystei. Juk būtų visai neįmanoma, kad idealistas ar asketas jaustųsi artimas egoistui. Tikra draugystė stipriai sujungia abu asmenis. Tam tikslui turi būti vienodi idealai, vienodi siekimai. Šitas reikalavimas aiškiai sumažina skaičių žmonių, kurie tam tikrais sumetimais galėtų būti artimi draugai.

Dabar grįžkime prie pagrindinio draugystės bruožo — meilės. Jeigu visi suminėti reikalavimai bus įvykdyti, tai dar nereiškia, kad savaime tie du asmenys bus artimi draugai. Gali žmogų gerai pažinti, jį priimti, su-

ASYŽIUS IR ASYŽIETIS (V)

ALFONSAS G RAUSLYS

Šią penkių straipsnių seriją baigiame vienu dideliu Asyžiaus entuziastu, dabartinės Lenkijos rašytoju, kuris, susidūręs su Asyžiumi, tapo kataliku. Tai Roman Brandstaetter, žydų kilmės vyras, kurs savo raštais, labiau negu kiti, tikrai užsitarnauja katalikų rašytojo vardo. Jis yra religinis rašytojas, poetas, dramaturgas, Šv. Rašto mylėtojas ir jo tekstų originalus vertėjas. Bet mums čia ypač rūpi jo ryšiai su Asyžiumi ir jo šventuoju.

Apie Asyžių ir šv. Pranciškų jis yra parašęs knygų, kurių viena garbina šventąjį

prasti, siekti vienodų vertybių, bet vis tiek nesijausi jo draugu. Ko gi čia gali trūkti? Meilės! Meilė yra laisvai duodama, jos negali išreikalauti, nesvarbu, ar tai būtų meilė tarp draugų, tarp vyro ir žmonos, tarp šeimos narių. Žmogus, kuris myli, duoda iš savęs. O tai nėra lengva. Žmogus yra toks sutvėrimas, kurį labai traukia visokie palengvinimai. Pavyzdžiui, yra daug lengviau savo vaikams nupirkti žaislų, negu su jais užsimti kokią popietį. Vyrui yra lengviau savo žmonai gimtadienio proga nupirkti kokią dovanėlę, negu anksčiau atsikelti, aprengti ir pavalgydinti vaikus, kad žmona galėtų ilgiau pamiegoti. Tačiau kaip dažnai žmogus pasirenka lengvesnį kelią, nors sunkesnis būtų daug daugiau įvertintas.

Ideali dirva subrendusiai ir artimai draugystei yra vedybinis gyvenimas. Vyras ir žmona turi ne tik vienas kitą mylėti romantiška meile, bet ir turi būti geri draugai. Kitaip — jiems nepasiseks kartu nugalėti gyvenimo audras. Žiūrint tik į skyrybų statistikas, iškart paaiškėja, kaip retai atsiranda du tikrai geri draugai vedybiniame gyvenime. JAV-ėse 38% visų vedybų baigiasi skyrybomis. Tai reiškia, kad 1978 m. daugiau kaip du milijonai suaugusiųjų nepajėgė būti gerais draugais.

Būti geru draugu nėra lengva, todėl geras draugas tikrai yra retas paukštis.

scenos kūrinium. Jų reikšmingiausia — tai 106 puslapių knygelė, vardu "Kroniki Asyžu" (Asyžiaus kronikos). Ji parašyta 1947 m. Romoje, o 1976 m. išleista Varšuvoje Pax leidyklos, jau ketvirtuoju leidimu. Šią knygą skaitant, aiškėja jam šio straipsnio pradžioje duotas "Asyžiaus entuziasto" vardas, nes šiame kūrinyje (kaip netrukus matysime) jis kalba apie Asyžių tokiomis poezijos persunktais susižavėjimo sakiniiais, kad jį visą būtų galima deklamuoti scenoje.

Pirmiausia žvilgtelkime į šio taip šandieninei Lenkijai reikšmingo katalikų tašytojo gyvenimą ir visą jo kūrybą.

Šis dar tebegyvenąs rašytojas 1906 m. gimė Lenkijoje, Tarnowo mieste. Krokuvos universitete studijavo polonistiką ir filosofiją. Vėliau, prieškarinės Lenkijos stipendijos remiamas, studijavo Paryžiuje, ypač gilindamasis į lenkų literatūrą, sukurtą po 1830 m. nepavykusio lenkų sukilimo prieš Rusiją. 1931 m. apvainikavo studijas disertacija apie Adomą Mickevičių, literatūros kritiką, jo Vilniuje bei Kaune gyvenamais laikais.

Vokiečiams užpuolus Lenkiją, Brandstaetter per Vilnių ir Iraną pasiekia Jeruzalę. Ten būdamas, gauna žinią, kad naciai nužudė jo tėvus. Čia jis parašo savo pirmąją dramą "Powrut syna marnotrawnego" (Sūnaus palaidūno grįžimas). Jos turinys — dailininko Rembrandto gyvenimas.

1946 m. atvykęs Romon, jis lanko Asyžių. Tas lankymas jį sukrėščionina ir padaro nuoširdžiu šv. Pranciškaus dvasios sekėju. 1948 m. grįžta Lenkijon ir valdžios paskiriamas *Lenkų teatro* Poznanėje direktorium bei *Stanislovo Moniuškos* operos literatūriniu vadovu.

1950-1960 m. jis gyvena Tatrų kalnuose, Zakopanės kurorte, kur parašo eilę reikšmingų dramų. Jau prieš karą išleidęs penkis savo poezijos rinkinius, šiame kurorte jis išleidžia dar kelis eilėraščių rinkinius, kurių

žinomiausias, sulaukęs labai palankaus Vatikano įvertinimo, išleistas keliomis laidomis, — tai "Piesn o moim Chrystusie" (Giesmė apie mano Kristų). Šiame 200 puslapių leidinyje šešiomis dešimtėmis nepaprastai originalių eilėraščių jis pažvelgia į Kristų įvairiais jo gyvenimo epizodais šiandieninio modernaus gyvenimo fone. Vatikano radijas jį pavadino šių laikų Augustinu, o didieji vakarų katalikų žurnalai šį rinkinį pavadino naujoviškos religinės lyrikos viršūne. Anot kitų, po Gertrūdos von le Fort garsiųjų "himnų Bažnyčiai" joks kitas poetas taip žavingai ir patraukliai nėra rašęs tikėjimo klausimais, kaip Brandstaetter šiame rinkinyje. Pirmasis šio rinkinio leidinys pasirodė 1960 m., o 1976 m. Varšuvoje Pax leidykla išleido jau šeštąją laidą.

Tarp jo išleistų poezijos rinkinių reikia dar paminėti "Hymny Maryjne" (Marijos himnai), pasirodžiusį 1963 m., kuriame poetiniu žodžiu garbinamos įvairių titulų Madonos. 1976 m. Pax leidykla išleido penktąją šio kūrinio laidą. Kokia gilia ir nuolankia krikščioniška dvasia šie kūriniai persunkti, tai liudija vienas eilėraštis "Romėniška malda" rinkinyje, kuriame autorius, kreipdamasis į Dievą, sako: "Niekas nėra mano: nei mano žodžiai, kuriuos rašau, nei diena, kurią išgyvenu. .. Tu esi mano žodis, mano minčių mintis. Tu esi mano dienos diena, mano nakties naktis".

1960 m. vėl grįžęs Poznanėn, parašo dar dvi žymiausias savo dramas: "Mirtis ant Artemis kranto" (1961) ir "Dzien gniewu" (Pykčio diena, 1962). Ši paskutinioji, pavadinta dramatine misterija, bent kiek pakeista, 1971 m. pasirodė antrąją laidą.

Pagaliau po dešimt darbo metų (1967–1973 m.) vienas po kito pasirodo didžiausias jo keturių tomų beletristinis veikalas "Jėzus z Nazaretu" (Jėzus iš Nazareto). Tai Pax leidyklos 1500 puslapių leidinys, kurs 1975 m. išleistas trečiąją laidą. Drauge su vertimais į svetimas kalbas šio kūrinio išleista daugiau kaip pusė milijono egzempliorių. Ar jis tik nebus pats didžiausias pasaulyje beletristinis veikalas apie Jėzaus gy-

venimą? Šis didžiulis kūrinys apie Kristų skiriasi nuo kitų parašytų Kristaus gyvenimų tuo, kad čia prie Jo prieinama anų laikų semitinio galvojimo sąvokomis ir terminais. Visi žmonių ir vietovių vardai čia rašomi taip, kaip buvo tariaami Kristaus laikais. Čia labai daug charakteringų Kristaus laikams hebraiškų posakių. Tie visi hebraiški žodžiai ir posakiai išverčiami ir paaiškinami kiekvieno tomo gale. Visuose tomuose daug mistinių išvalgų į mįslingesnes Evangelijos vietas. Nors tai nėra mokslinis, bet beletristinis kūrinys (kai kuriom progom autoriaus pavadintas romanu), tačiau nelengvai skaitomas. Jį skaitant, reikia rūpestingo atidumo.

Brandstaetter yra didelis Šv. Rašto mylėtojas. Jį nuolat skaitydamas ir įvairias tiek Senojo, tiek Naujojo testamento knygas iš originalių (graikų ir hebrajų) kalbų versdamas, jis stengiasi vis labiau jį pažinti ir savo vertimais padidinti skaitytojams jo supratimą. Tos meilės Šv. Raštui konkretus pareiškimas — tai 1975 m. pasirodžiusi jo knyga "Krag biblijny" (Biblijos ratas). Ši knyga drauge yra ir jo dvasinis dienoraštis. Joje randame paraginimų bei patarimų, kaip Šv. Raštą vaisingai skaityti. Ten sakoma, kad "kiekviename Rašto žodyje slepiasi paslaptis. .. Kadangi paprastai į paslaptį veda daug kelių, rūpinkis Bibliją įvairiais būdais skaityti". Toliau jis sako, kad tie būdai — tai išmintingo mokslininko nuotaika, kurs rūpestingai seka kiekvieną teksto žodį. Kitais atvejais, skaityti tai reiškia atviresne širdimi įsižiūrėti į Šv. Rašto įvykius. Kiekvienu pakartotinu skaitymu naujos vertybės susekamos, nes Biblija — tai bedugnis ir beribis gaivalas... Joks egzegetas ar teologas nėra pasiekęs visiško jos supratimo. Nenustok skaitęs, jei ko nors ir nesupranti, — ragina jis. Būk visada pasiruošęs nenumatytiems atradimams, kurių pirma nebuvai pastebėjęs. Biblija panaši į Dievą — ji nesileidžia būti pilnai pažinta ir iki dugno išsemta.

Šioje knygoje autorius pasisako apie savo meilę Šv. Raštui, ypač Evangelijai. Jis sako, kad visą gyvenimą Šv. Raštas jam bu-

vusi knyga, nuo kurios niekada negalėjęs atsiskirti. Ši knyga visada būdavo ant jo stalo, jį lydėjo karo sukurių metu, padėdama išspręsti kilusius klausimus ir problemas. "Man Šv. Raštas, — sako jis, — yra vienintelė gyvenimo bei išminties knyga; Biblija, vaizdžiai tariant, yra mano namų vaistinė".

Kalbėdamas apskritai apie savo kūrybą, jis ypač didelį vaidmenį skiria Evangelijai. Jis sakosi esąs rašytojas, kurs sunkias savo egzistencijos problemas sprendžia Evangelijos tiesomis. "Evangelijos tiesos — tai mano tikėjimo šaltinis, mano kūrybos įkvėpėjos. .. Visos mano kūrybinės pastangos yra tos sąmonės lydimos, kad krikščionybė dar nėra įžengusi į realizavimosi tarpsnį; geriausiu atveju, dar esame tik to realizavimo pradžioje. Nors jau du tūkstančiai metų praėjo nuo krikščionybės pradžios, niekas mūsų, švaria sąžine remdamasis, negali tvirtinti esąs krikščionis. Krikščioniškas gyvenimas — tai evangeliškas, Evangelijos įkvėptas ir jos tiesa paremtas įtikinantis gyvenimas. O kuris mūsų eilinių žmonių galėtų apie save tvirtinti, kad jis gyvena tokiu gyvenimu?"

Tokios Šv. Rašto meilės vedamas, jis naujai verčia reikšmingesnes Senojo ir Naujojo Įstatymo knygas, įvilkdamas jas į vis gražesnius ir originalų labiau atitinkančius žodžius. Jo vertimai — tai subtilaus stilisto ir menininko darbas. Taip pat jis išverčia ir psalmes. 1964 m. pasirodo jo Senojo Įstatymo poemų vertimai, sudarantys antologiją "Slowo nad Slowani" (Žodžių žodis). Joje yra Ekleziasto, Jobo, Jeremijo Raudų ir Giesmių Giesmės tekstai. 1972 m. toji antologija, truputį pakeista ir praplatinta, išleista Valstybinės leidyklos ir pavadinta "Cztery poematy biblijne" (Keturios Biblijos poemos).

1978 m. leidykla Pax Varšuvoje išleido naują jo vertimą "Pisma Świętego Jana Ewangelisty" (Šv. Jono evangelisto raštai). Šioje knygoje yra šv. Jono Evangelija, Laiškai ir Apokalipsė-Apreiškimas. Tos antologijos sudarytos, verčiant iš originalių Šv. Rašto kalbų.

Kad ir paviršutiniškai susipažinę su ta didžiąja katalikiškosios Lenkijos asmenybe, pažvelkime į jo susižavėjimą Asyžiumi, kuris išreikštas šio straipsnio pradžioje minėtoje knygoje "Asyžiaus kronikos".

Jau vykdamas Asyžiun, dar jo nematęs, autorius pradeda gyventi Asyžiaus šventojo dvasiniu artumu. Atrodo, kad dar prieš atvykimą jis buvo skaitęs legendų rinkinį apie šventąjį, itališkai vadinamą "Fioretti" (Gėlytės), o taip pat ir šventojo sukurtą "Saulės giesmę". Tie skaitymo atsiminimai jam pradeda dvelkti "rasoto rytmečio kvapu" ir "saldžia Serafinų duona, kuria sotinasi labiausiai ištroškę ir alkani". Jis prisimena neįprastą Pranciškaus ryšį su gamta, kuri prakalbėjo į šventąjį gėlių ir medžių spalvomis bei kvapu, vandens čiurlenimu ir tyla... Jam įvažiavus į Asyžių, šie prisiminimai virto jo dvasioje šio miesto garbinimu išauksinta apoteoze. "Pagaliau atėjo diena, viena gražiausių mūsų gyvenime dienų... Visas pasaulis mažėja iki mažo paukštelio, lesančio grūdėlius, pabarstytus prie *Poverello* (Vargšelio) — taip italai vadina šv. Pranciškų — kojų. Staiga prieš mūsų sužavėtas akis iškyla šv. Pranciškaus bazilika — dangaus vartai, iškaltas akmenyje gregorianiškas akordas.. ." Jam atrodo, kad šis miestas stovi "ant dangaus ir žemės ribos", o rytmečio miglai nuslūgus, jis jaučia, kad "Asyžius, varpams skambant, atsiplėšia nuo žemės ir susijungia su nesutepta dangaus mėlyne" — tai Asyžiaus įžengimas į dangų". Jam Asyžius yra "labiausiai evangeliškas miestas". Kaip ir kiti Asyžiaus lankytojai, jis pastebi ypatingą jame viešpataujančią mistinę tylą, bet tik jis ją išgyvena, "kaip šio miesto dvasinę architektūrą ir jo turinį". Tos tylos gyventojai nedrumsčia, todėl "nėra abejonės, kad Asyžius yra tyliausia pasaulio vieta, o asyžiečiai tyliausi žemės žmonės. .. Praleidę ten keletą savaitių, nė karto negirdėjome garsesnio pokalbio gatvėje, namuose ar užiegoje; ir net Asyžiaus varpai tos tylos nedrumsčia, nes jie patys yra tyla". Net ir tie kiparisai, kuriais apso-dintu keliu jis eina į šv. Damijono bažnyčią, jam yra "tartum varpai, kviečiantys į tylą".

Lankydamas šią bažnyčią, jis prisimena, kad šalia esančiame sodelyje apakęs šventasis prieš savo mirtį paskelbia pasauliui savo "Saulės giesmę", kurioje mirtį vadina sese-ria. Tai prisimindamas, jis rašo, kad "kūno mirtis čia yra džiaugsmingas pasikeitimas, žmogaus sesuo, gėlė ir giesmė. Šviesi ir rami yra mirtis Asyžiuje". Jis prisimena pasaulio kapines ir gretina su Asyžiaus kapinėmis: "Visame pasaulyje kapinės yra akmeninės, nejudančios. .. kurios laukia. . . Asyžiaus kapinės nelaukia. Jos yra gyvenimas, kuris plaukia į kitą gyvenimą... Mirtis — tai gyvenimo vartai. Taip pasakė šv. Pranciškus".

Vidurnaktį vienoje Asyžiaus aikštėje rašytojas, atsidusęs ir žvelgdamas į žvaigždėtą dangų, jaučia, kad šios tylios naktys yra pilnos angelų, kad jos "moko melstis", todėl "žmonės, kurie yra pamiršę melstis, turi keliauti į Asyžių... O tie, kurie bent kartą Asyžiuje nuoširdžiai meldėsi, jau niekad gyvenime nieko nenusukriaus ir niekada niekam nepadarys skausmo..."

Nenuostabu, kad jam viskas Asyžiuje patinka. "Jo namų statyba — tai dangaus dalis, o dangus yra Asyžiaus architektūros dalis". Jis taip giliai Asyžiuje išgyvena Asyžietį ir taip praeitis jam sutampa su dabartimi, kad klajodamas po miestą, jis beveik stebisi, kad negali surasti Pietro Bernardone (šventojo tėvo) medžiagų krautuvės, kad lankydamas Porciunkulą (Angeliškosios Marijos baziliką), nesuranda ten Šventojo mažoje celėje.

Vis iš naujo iš jo susižavėjusios širdies veržiasi Asyžiaus garbinimo jausmai. "Asyžiuje pakartotinai įsikūnijo Evangelija švariausiu dvasios pavidalu. Umbrijos lygumos, aukštumos ir alyvų sodai — tartum atskleisti Evangelijos puslapiai. Roma — tai valdžia. Asyžius — tai delnai, pamaldžiai iškelti į dangų. Roma — tai majestotas. Asyžius — ekstazė. Mykolo Angelo *Pieta* šv. Petro bazilikoje yra taip graži, kad reikia užsimerkti, jei norime ramiai melstis. Asyžiuje žmogus kelia žvilgsnį į dangų ir, norėdamas sukalbėti maldą, plačiai atveria akis, įsižiūrėjęs į debesis, kurie tartum che-

rubinai sukinėjasi virš galvos... Kas kartą buvo Asyžiuje, tas trokšta sukurti pasaulį Asyžiaus dvasioje..."

"Neužtenka kartą būti Asyžiuje, — sako autorius, — nes norint pažinti šį nuostabų miestą, reikia dažnai jį lankyti. Norint gerai suprasti šventojo Pranciškaus įtaką miestui, reikia rūpestingai sekti to miesto gyvenimą visokiais metų ir dienų laikais, nes Dievo Muzikantas savo buvimo pėdsakus paliko ne vien žmogaus sieloje ir "Fioretti" puslapiuose, bet taip pat giedroje ir debesyse, šviesoje ir tamsoje, šaltyje ir karštyje. Viso to gamtovaizdžio sielą įkvėpė šventasis. Viskas liko sudvasinta. Sis miestas, šventojo gyvenimu sudvasintas, sudvasino ir gamtą, susidūrusią su šventuoju. Jis sudvasino ir tą rožių krūmą netoli Porciunkulos bažnyčios, kuris pasidarė be dyglių. Tikrovė ar legenda (nes autorius tvirtina, kad "legenda — tai skirtinga tikrovė") sako, kad šventasis, tam tikros kūniškos įtamos varginamas, nuogas puolė į tą krūmą, jį sulaistydamas savo krauju, ir po to šis krūmas jau neturi spyglių iki mūsų laikų. Jo lapeliuose liko rausvos dėmės. Kiti, netoliese esantys rožių krūmai, kaip paprastai, yra su spygliais. Lankydamasis Asyžiuje, pasiėmiau tų lapelių ir parsivežiau,

Autorius prisimena šventojo priešmirtinį persikėlimą iš Asyžiaus į Porciunkulą ir jo gražiausius atsisveikinimo ir linkėjimų žodžius, skirtus Asyžiui: "Būk Dievo palaimintas, šventasis mieste. Per tave bus daug sielų išganytų, ir daug tavo sūnų bus amžinojo gyvenimo išrinktieji..." Taip pat čia autorius prisimena ir paskutiniojo pasaulinio karo grasinimą sunaikinti Asyžių. Jis susekė, kad sąjungininkams artėjant prie Asyžiaus, vokiečių karo vadovybė buvo įsakiusi šio miesto komendantui susprogdinti svarbiuosius miesto pastatus. Komendantas, bavarietis katalikas, pulkininkas Mueller, didelis šv. Pranciškaus gerbėjas, to įsakymo neįvykdė ir miestą išgelbėjo. Maža to. Brandstaetter sužinojo, kad tris kartus anglų lakūnai buvo siunčiami subombarduoti Asyžių, bet kiekvieną kartą per radiją būdavo įspėti ir atšaukti neliesti miesto. "Ar

KRIKŠČIONIŠKOJI BENDRUOMENĖ IR MES

P. DAUGINTIS, S.J.

Jau rašėme apie vykdymą krikščioniškosios artimo meilės ir vienijančios meilės reiškimąsi krikščioniškoje draugystėje. Tačiau tiek krikščioniškoji meilė, tiek krikščioniškoji draugystė pilnai gali pasireikšti tik krikščioniškosios bendruomenės gyvenime. Tad dabar apie ją rašysime. Ji labai svarbi mūsų šeimų, išeivijos ir Bažnyčios gyvenime. Mūsų laikais to tikrojo krikščioniško bendravimo labai trūksta.

BENDRUOMENĖS ESMĖ

Bendruomenė kyla iš žmogaus socialinės prigimties ir meilės galios. Dievas žmogui davė taip pat antgamtinę dovaną — meilės dorybę ir krikštu visus tikinčiuosius sujungė į vieną Dievo vaikų šeimą, į paslaptinę Kristaus kūną, tikinčiųjų Bendruomenę, Bažnyčią.

Jau kūdikis gana sąmoningai pajunta bendravimą su kitais, žodžiais "mama", "tėte" atsiliepdamas į jų mylavimus. Taip pat sąmoningai jis pergyvena, šypsosi, kai tėvas ar motina jo klausosi, atsiliepia, jį globoja; vėliau — kai pirmuosius jo gabumų pasi-

reiškimus stebi, grožisi, vertina; kai jam, tėvų žodžių ir veiksmų skatinamam, drąsiai eiti, žaisti, bėgioti, ką nors daryti. Jam nemalonu svetur ar su svetimais, su jam šaltais žmonėmis. Kuo labiau auga, tuo labiau suvokia, ką reiškia būti namie, su savo tėvais, broliais, seserimis.

Beveik tas pat pasakytina ir apie suaugusio žmogaus bendravimą su kitais. Ir jam sava šeima, sava bendruomenė — tai namai, kur jis gali laisvai jaustis, nesivaržant būti tuo, kuo jis yra, kur gali būti kitų klausomas, vertinamas, mylimas. Taip žmogus jaučiasi skatinamas daug ką nuveikti, dirbti kitiems; jis jaučiasi įvertintas, dvasiškai augęs, laimingas, patenkintas.

BŪTI NAMIE SU DIEVU IR ŽMONĖMIS

Krikščionių bendruomenė — tai Dievo vaikų šeima; tai vieta, kur žmogus jaučiasi esąs namie su Dievu ir su kitais žmonėmis; tai lyg koks krikščioniškosios šeimos pratęsimas.

Esame namie su Dievu, nes dalyvaujame dieviškosios bendruomenės gyvenime. Die-

šv. Pranciškaus miesto laiminimo dėka šis miestas liko apsaugotas?" — klausia autorius, prisimindamas grėsčius miestui pavojus.

Autorius džiaugiasi viskuo, ką Asyžiuje mato, girdi ir jaučia, nes visa tai jam dvelkia šventuoju Asyžiečiu ir primena tą stigmatizuotąjį, į kurį Dievas prakalbėjo "žaidimų kruvinu žodžiu". Jis džiaugiasi šventuoju poetu, "Saulės giesmės" kūrėju, prisimindamas Adomo Mickevičiaus vieno laiško ištrauką, kad "ateis laikai, kai reikės tapti šventuoju, norint būti poetu". Jis džiaugiasi ta privilegija, ją laiko didžiausia malone, kad gali vaikščioti šventojo pėdomis, liesti tas sienas, kurias jis lietė, klausytis paukščių giesmės tose vietose, kuriose šventasis klausė. Anot jo, kiekvienas Asyžiaus lankytojas

susijungia amžinu įžadu su Asyžiumi. Nuo to apsilankymo dienos, kur tik jis žemėje atsiras, girdės Asyžiaus balsą savo bokštų varpais jį kviečiantį atgal... Ir vieną dieną, šiam Asyžiaus kvietimui vis garsiau skambant mūsų širdyse, vėl grįšime į šventąją pakartotos Evangelijos sostinę, nes žinome, kad Asyžiuje atrasime save tokius, kokie norime būti savo sapnuose: geresnius ir nuolankesnius... "Varpų garsai — tai Asyžiaus širdis. Kas juos kartą gyvenime girdėjo, jų niekada nepamirš!"

Viso to prailginto Asyžiaus lankymo vaisiai: "Kai žmogus jau virsta nenutrūkstama Asyžiaus dalele, prasideda susitelkusios meditacijos laikotarpis... Iš jo širdies, tartum iš jūros dugno, iškyla naujos žemės..." (R. Brandstaetter).

vui taip pat yra džiaugsmas savo mylimais vaikais, Dievo Sūnaus atpirktais ir išgano-
mais broliais, seserimis, Šventosios Dvasios
šventuman vedamais bendradarbiais. O mes
pajuntame tą Dievo džiaugsmą mumis ir
meilę mums, dažniausiai pareikštą tikinčiųjų
ir kitų žmonių lūpomis bei elgesiu, ar tiesio-
giai jaučiamą maldoje, Komunijoje, daly-
vaujant drauge su kitais liturgijoje, mel-
džiantis, giedant, drauge su kitais tarantis,
veikiant, reiškiant kitiems draugystę.

Esame namie vienas kito meilėje, kai
drauge linksminamės, bendraujame ir taip
palyginti lengvai vieni kitus priimame, kaip
Dievo vaikus, savo brolius ir seseris. Ta
krikščioniškoji broliška meilė mus visus riša
draugėn, jungia į vieną Kristų tikinčią bend-
riją, į didžiulę Dievo vaikų šeimą. Čia mes
jaučiamės vieni kitų branginami, vertinami,
mylimi, žodžiu — jaučiamės namie vienas
kito draugystėje.

Pasijuntame atsakingi vieni už kitus, nes
visi tos bendrijos nariai yra Dievo vaikai,
puikūs Jo kūriniai su tiek gerų savybių. Jie
yra Kristaus broliai ir seserys, jo atpirkti,
išganomi, Šv. Dvasios vadovaujami, priklausomi
vieni nuo kitų, nes labai daug gauna-
me vieni iš kitų.

Tada nesunku priimti ir šeimos galvos
ar komuniteto vadovo autoritetą ir jiems
paklusnumą. Juk vadovas ypatingu būdu
rūpinasi visais nariais ir jų savitarpio bend-
radarbiavimu. Jis tvarko tarnybas ir parei-
gas, visus skatindamas palaikyti brolių ir
Dievo meilę. Tai tarnaujančios meilės vyres-
niškumas, autoritetas, vadovavimas.

Bendrijoje broliškas santykiavimas nėra
proginis, bet pastovus bendravimas. Jis re-
miasi vienu už kitus atsakingumu ir tiki-
nčiųjų meile Kristui bei savo bendruomenei.
Mat krikštu ir jo pažadais esame įjungti į
egzistencialinį, gyvybinį bendravimą su vi-
sais paslaptingojo Kristaus kūno nariais, su
dieviškuoju vynmedžiu. Paūgėję, esame pa-
darę vienu ar kitu būdu su Kristumi sutartį:
"Kristau, tu man padėki, tu mane išganyki,
o aš mylėsiu tave ir tavo atpirktuosius savo
brolius ir seseris". Tokiu ar kitu panašiu
būdu Dievas su savo laisvaisiais tvariniais,

žmonėmis, sueina į sąjungą, sudaro naują ir
amžiną sandorą, patvirtintą Dievo ir Žmo-
gaus Sūnaus išlietu krauju nuodėmėms at-
leisti, visiems žmonėms išganyti, o tikintysis
įsipareigoja rūpintis visais žmonėmis. Ta
sandora įpareigoja mus savais laikyti ir my-
lėti visus žmones.

Taigi krikščioniškosios bendruomenės
sąrangai yra būdingi šie bruožai: būti na-
mie su Dievu ir vienas su kitu, mylėti vienas
kitą broliška ir net draugiška meile, pasto-
viai bendrauti vienas su kitu, jaučiant atsai-
kingumą vienų už kitus, įsipareigojimą nau-
jajai sandorai ir paklusnumą vadovams.

Siauresne prasme bendruomenės gali bū-
ti šios: šeimos, vienuolijos, pasauliečių insti-
tutai, parapijos, vyskupijos, Katalikų Baž-
nyčia, nekalbant apie kitas krikščioniškas
bažnyčias. Platesne prasme turinčius kai ku-
riuos krikščioniškųjų bendruomenių bruo-
žus yra įvairių grupių, pvz. įvairios katali-
kiškos draugijos, brolijos, religiniai sambū-
riai, organizuoti sąjūdžiai, katalikiškos mo-
kyklos, laikraščių kolektyvai ir t.t.

BENDRUOMENIŲ REIKŠMĖ IR SVARBA

Krikščioniškosios bendruomenės, ypač
komunitetai, įgyvendina žmogaus meilės il-
gesį — jaustis namie, būti pastoviai artimų
žmonių išklausomam, vertinamam, nuošir-
džiai mylimam. Krikščioniškoji bendruome-
nė, įkvėpta broliškosios meilės galvosena,
elgesiu ir dorybėmis, gydo žmones iš ne-
kantrumo, kitų nevertinimo, pajuokos, sava-
naudiškumo, tuštybės ir tuo pačiu apgydo
netvarkingus, net liguistus žmonių visuome-
ninius santykius. Tokiu būdu veda į tikrai
žmonišką ir krikščionišką bendravimą: atsi-
žvelgimą į kitus, užjautimą, paskatinimą,
palankų vertinimą, broliškumą, solidarumą
darbuose, varguose bei džiaugsmuose ir į
socialinį teisingumą.

Taip vykdomas ir socialinis apaštalavi-
mas: savanaudiškos, kitus nenorinčios su-
prasti galvosenos ir elgesio pakeitimas į vi-
sa apžvelgiančią, teisingai vertinančią ir
sprendžiančią galvosena; į elgesį, mėginantį
atitaisyti klaidas, daug duoti kitiems, iš pa-
grindų pakeisti vargingųjų padėtį, įvesti vi-

sų dirbančiųjų grupių bendradarbiavimą, darbo bendruomenės, būtinas reformas ir žmoniškesnę socialinę santvarką.

Krikščioniškoji bendruomenė įgalina apaštalavimą ir evangelizaciją pilnai vykdomos artimo meilės pavyzdžiu, gyvybingu katalikiškumu, gyvenimu, paremtu mokymo ir patyrimo, stiprios pagalbos bei pedagoginių priemonių aprūpinimo pajėgumu. Visa tai labai prisideda prie visų žmonių broliškumo pajautimo ir pastangų įgyvendinti žmonijos vienybę.

KAI KURIE KLAUSIMAI IR PASIRYŽIMAI

Po šių svarstymų apie krikščioniškąją bendruomenę skaitytojas turėtų pagalvoti, kokia yra jo laikysena ir galvosena. Ar neturėtų jos keisti, gerinti, sustiprinti? Ar nereikėtų jam labiau dėmesį atkreipti į kai kuriuos dalykus, pasidaryti atitinkamus pasiryžimus ir išvadas.

Ar jis palankiu vertinimu, branginimu ir šilta meile padeda vaikui šeimoje susidaryti tinkamas sąlygas dvasiniam išsivystymui; panašiu būdu ir suaugusiųjų dvasiniam bren dimui šeimoje, kaimynystėje, draugijoje, darbo ir parapijinėje bendruomenėje?

Vaikui dvasiškai augti, o paaugliui ar jau ir labiau suaugusiam pilnai subręsti neužtenka šeimos, bet reikia platesnės bendruomenės: mokyklos, draugijos, parapijos. Tad reikia save paklausti, ar leidžiu ir padedu vaikui, jaunuoliui ir kitiems įsijungti į tas organizacijas ir jose aktyviai dalyvauti. Taip pat pasiklausti, ar pats atlieku lietuvių kataliko pareigą Dievui, sau ir kitiems, uoliai dalyvaudamas kultūrinėse, tautinėse, religinėse organizacijose.

LIETUVIŲ KATALIKŲ GYVYBINIS REIKALAS

Mums, lietuviams katalikams, būtinai reikia dalyvauti mažose bendruomenėse, draugijose ir sambūriuose. Tose organizacijose bus galimas lietuvių asmeniškasis, savas bendravimas ir visų narių pasireiškimas, augant tarpusavio broliškai ir draugiškai meile. Jose reikia dalyvauti mums patiems ir padėti kitiems į jas įsijungti. Tik tos mažos bendruomenės ir organizacijos gali padėti

jaunam ir suaugusiam lietuviui moderniaisiais laikais išsigelbėti iš vienatvės, nepasitenkinimo, apatijos, prisidėjimo prie palaidų gaujų bei vartojimo svaiginamųjų gėrimų.

Mūsų jaunimo organizacijos, suaugusiųjų katalikiškos ir kitokios draugijos su savo skyriais, būreliais, grupėmis, skiltimis atlieka labai pozityvų darbą. Tik joms reikia vis naujų gerų vadovų ir talkininkų, pajėgiančių palaikyti broliškumo, draugystės, lietuviybės bei katalikybės dvasią ir gyvą, stiprią veiklą.

Tačiau reikia ir visą lietuviškąją bei katalikiškąją gyvenimą apimančių bendruomenių ar bent draugijų. Iš mažų draugijų ir gyvų bendruomenių sudarytos didžiosios bendruomenės būtų pajėgios atlikti didžiulius bendruomeniškus uždavinius: labdaros, pagalbos pavergtai tautai, lietuvių kalbos, kultūros ir meno palaikymo, politinių žygių bei darbų, lietuviškos katalikiškos spaudos ir pan.

Labai gaila, kad mūsų didžiosios tautinio pobūdžio organizacijos ir bendruomenės nesutaria, nevykdo bendros veiklos, laiką ir jėgas sunaudoja savitarpio ginčams ir kovai, skaldymui mūsų jėgų. Dėl to labai nukenčia lietuvių išeivių bendruomeniškas gyvenimas, labai daug tautiečių yra atstumiami nuo lietuviybės ir yra papiktinimas jaunajai kartai. Tų organizacijų vadovai tai turėtų aiškiai suprasti, vienas kitam atleisti, susitaikinti ar bent turėti reikiamos tolerancijos. Jie turėtų surasti bendrą kalbą, teikti vieni kitiems pagalbą ir talką, vykdant konkrečius darbus ar žygius. To reikalauja kenčianti, persekiojama, kovojanti tauta ir visa geros valios išeivija. Jei tai nebus padaryta, nedovanos jiems nei Dievas, nei tauta, nei jaunoji karta!

Taip pat labai gaila, kad lietuvių katalikus ir jų organizacijas jungiančios bendruomenės yra gana silpnos ir surambėjusios. Yra paguoda, kad bent kai kurios atskiros draugijos ar sąjungos neblogai gyvuoja. Tad joms reikia energingai visomis jėgomis padėti ir plėsti bendruomeninį gyvenimą, vykdyti krikščioniškųjų bendruomenių uždavi-

GYVENIMO ŽODIS

CHIARA LUBICH

"Iš tiesų sakau jums: jei turėtumėte tikėjimo, kaip garstyčios grūdelis, jūs tartumėte šitam kalnui: *persikelt? iš čia į tenai*, ir jis persikeltų. Jums nebūtų nieko negalimo".

Kiek kartų gyvenime jauti reikalą, kad kas nors ištiestų savo ranką tau padėti ir tuo pačiu laiku matai, kad joks žmogus negali pakeisti tavo būklės. Tada kreipiesi į tą Ką nors, kas negalimus dalykus padaro galimais. Ir tas Kas nors — tai Jėzus.

Klausyk, ką Jis sako: "Iš tiesų sakau jums: jei turėtumėte tikėjimo, kaip garstyčios grūdelis, jūs tartumėte šitam kalnui: *persikelt iš čia į tenai*, ir jis persikeltų. Jums nebūtų nieko negalimo". Aišku, kad pasakymą "perkelti kalnus" nereikia suprasti pažodžiui. Jėzus nepažadėjo mokiniams galios daryti tokius stebuklus, kad nustebintų minias. Jei peržiūrėsi Bažnyčios istoriją, nerasi nė vieno šventojo — kiek aš žinau — kurs būtų perkėlęs kalną tikėjimu. "Perkelti kalnus" yra hiperbolė, sąmoningai perdėtas išsireiškimas, pabrėžti mokiniams, kad tvirtai tikinčiam nėra nieko negalimo.

Kiekvienas Kristaus padarytas stebuklas — tiesiog ar per Jo mokinius — visuomet

nus ir krikščioniškąjį atsinaujinimą. Galbūt palengva jų nariai taps pajėgūs perimti tvarkyti bei judinti lietuviškųjų parapijų gyvenimą ir energingai vadovauti lietuvių katalikų veiklai.

Baigdamas skaityti šiuos svarstymus ir apmąstymus, skaitytojas iš naujo teatgaivina savo ryžtą uoliai dalyvauti įvairių lietuviškų ir katalikiškų bendruomenių gyvenime, stengdamasis jas palaikyti ir stiprinti. Šalia lietuviybės išlaikymo ir tautos laisvinimo, mums reikia stiprinti savo religinį ir dorinį pajėgumą. Šios vertybės šimtmečiais padėjo ir dabar tebepadeda kovojančiai mūsų tautai. Toks ryžtas ir tokia veikla padarys mus vertus lietuvių kataliko vardo Dievo ir tautos akivaizdoje.

buvo padarytas ryšium su Dangaus Karalyste, su Evangelija, su žmonių išganymu. Perkelti kalną tam nepasitarnautų. "Garstyčios grūdelio" palyginimas reiškia, kad Jėzus nereikalauja iš tavęs didesnio ar mažesnio tikėjimo, bet tikro autentiško tikėjimo. Tikro tikėjimo pažymys — remtis tikta Dievu, o ne savo sugebėjimais.

Jei tu abejoji ir svyruoji tikėjime, reiškia, kad tavo pasitikėjimas Dievu nėra visiškas: turi silpną ir mažai veiksmingą tikėjimą, kuris remiasi tavo jėgomis ir žmogiška logika.

Kas tikrai pasitiki Dievu, palieka visą veikimą Dievui. Jam nėra nieko negalimo.

Tikėjimas, kurio Jėzus nori iš savo mokinių, yra kaip tik toks visiškas pasitikėjimas, kuris leidžia pačiam Dievui reikšti savo galią. Toks tikėjimas, kuris perkelia kalnus, nėra skirtas tik nepaprastiems žmonėms — jis yra galimas ir privalomas visiems tikintiesiems. Manoma, kad Jėzus ištarė tuos žodžius savo mokiniams, kai rengėsi juos siųsti į pasaulį mokyti žmonių.

Lengva prarasti drąsą prieš žmones, kuriems rūpi kas nors kita, o ne Dievo karalystė.

Atrodo neįmanomas uždavinys.

Kaip tik tada Jėzus užtikrina savuosius, kad tikėjimu perkels pasaulio abejingumo kalnus. Jei turės tikėjimo, nieko jiems nebus negalimo. Tas išsireiškimas gali būti pritaikytas visoms kitoms gyvenimo aplinkybėms, kalbant apie Evangelijos pažangą ir žmonių išganymą.

Kartais akivaizdoje didelių kliūčių gali kilti pagunda nesikreipti nė į Dievą. Žmogiška logika pataria: gana, palik, vis tiek nieko nepadės.

Štai kaip tik tada Jėzus ragina nuleisti rankų, bet kreiptis į Dievą su pasitikėjimu. Jis vienaip ar kitaip išklausys. Taip atsitiko Lelai.

Buvo praėję keletas mėnesių nuo tos dienos, kai ji su viltimi pradėjo naują darbą Belgijoje tarp flamingų. Bet baimė ir vie-

nišumas slėgė jos sielą. Atrodė, kad tarp jos ir kitų mergaičių, su kuriomis teko dirbti ir gyventi, iškilo neperlipamas kalnas. Jautėsi izoliuota, svetima tarp tų, kurioms norėjo patarnauti su meile. Viskas parėjo nuo to, kad teko. kalbėti ne sava kalba ir ne sava toms, kurios klausėsi. Jai buvo sąkę, kad Belgijoje visi kalba prancūziškai. Ji tos kalbos buvo ir išmokusi, bet, kai tiesiogiai susidūrė su žmonėmis, sužinojo, kad flaminagai mokosi prancūzų kalbos tik mokyklose ir tos kalbos nemėgsta.

Daug kartų mėgino nustumti tą kalną, kuris ją laikė toli nuo kitų, bet veltui. Ką turėjo daryti?

Matė dar prieš akis savo draugės Godelieves pilną liūdesio veidą, kuri tą vakarą nuėjo į savo kambarį nevalgius.

Lela mėgino ją sekti iš paskos, bet baili ir abejinga sustojo prie jos kambario durų. Norėjo pasibelsti. . . bet kokius žodžius pavartoti, kad suprastų? Pastovėjo keletą sekundžių ir grįžo atgal nuleidus rankas.

Kitą rytą nuėjo į bažnyčią. Atsiklaupė paskutiniuose suoluose, uždengė veidą delnais, kad niekas nepamatytų jos ašarų. Tai vienintelė vieta, kur nereikėjo kalbėti, kur nereikėjo aiškintis, nes ten buvo tas Kas nors, Kuris suprato ir be žodžių. Įsitikinęs, kad buvo suprasta, pasidrasino ir savo sielvarte prašė Jėzų: "Kodėl negaliu pasidalinti su kitomis mergaitėmis jų kryželiais ir tarti tuos žodžius, kuriuos Tu Pats man davei suprasti, kai Tave atradau, — kad kiekvienas skausmas yra meilė?"

Ji klūpojo prieš altorių, tarsi laukdama atsakymo iš To, Kuris jos gyvenime apšvietė visas tamsybes. Pažvelgė į tos dienos Evangelijos žodžius: "Pasitikėkite, turėkite tikėjimą — aš nugalėjau pasaulį". Tie žodžiai krito, kaip aliejus į Lelos sielą ir ją labai suramino.

Eidama pusryčių, tuoj sutiko prižiūrėtoją Anjį. Ją pasveikino ir drauge nuėjo iki sandėlio. Paskui, be žodžių, padėjo jai paruošti pusryčių stalą.

Pirmoji iš kambario išėjo Godelieve. Atėjo į virtuvę kavos, skubiai, kad niekas jos nepastebėtų. Bet čia sustojo: Lelos ra-

JAU (AR DAR VOS) DEŠIMT METŲ

ANTANAS SAULAITIS, SJ

Laikantis dėsnių, kad atsiminimus rašyti reikia, kol dar atsimeni, norėtusi peržvelgti kai kuriuos dešimties kunigystės metų (ir tiesioginės jai ruošos aštuonerių) atspalvius. Jeigu aštuoniolikos metų laikotarpis atrodytų per trumpas atsiminimų pirmajam tomui, galima prisiminti, kad prieš tiek metų pusė šiandieninių pasaulio gyventojų dar nebuvo gimę. Mums, gimusiems dar prieš karą (Antrąjį, ne Krymą), atrodo vos praėjęs dalykas, o jauniems žmonėms — tai viduramžiai ar žmonijos neaiški proistorė.

MOTYVAVIMAS

Kas žmogų prie kunigystės traukia? Ar priežastys liko tokios tyros ir aiškos, kaip susikrovus lagaminus mašinon ir patraukus į naujokyną ir į seminariją? Nes juk gyvenimas ir sklandžiausius motyvavimus sugeba sudrumsti, apkeisti arba net dar labiau atsi-joti grynąjį pasiryžimą. Susipažinusiems bent kiek su seminarijos vienuolišku (tiksliau, bendruolišku) gyvenimu, patyręs instruktorius atkreipia dėmesį į siekius, kurie juos subūrė keliolikos metų studijoms ir ilgam gyvenimui Viešpaties vynuogynė: "Gal čia įstojote dėl netinkamos priežasties, bet Viešpats jus kviečia pasilikti dėl tinkamos priežasties".

Keista ir įdomu, kad išklausius jau dirbančių kunigų nuomones apie priežastis, dėl kurių iš savo pusės į šį pašaukimą atsiliepė, vienodo aiškinimo nerandi — nebent, nebent. . . Vienus traukia darbas su jaunimu ar

mybė palietė jos sielą stipriau, negu bet kokie žodžiai.

Tą vakarą grįžtant namo, Godelieve prisivijo ją dviračiu ir, stengdamasi kalbėti suprantamais žodžiais, pašnibždėjo: "Man nereikalingi Tavo žodžiai, šiandien tavo gyvenimas man pasakė: "Ir tu mylėk".

Kalnas persikėlė.

Išvertė kun. Antanas Sabas

šeimomis, paguoda ir paslauga sergantiems, kenčiantiems, įvairaus lygio religinis ar kitas švietimas, socialinėje srityje pastangos už teisingumą, parapijos ir bažnytinė administracija. Vienus paveikė kitų dvasininkų (įskaitant giminių) pavyzdys, kitus patraukė skaityba, bendravimas su kunigais ar vienuoliais mokyklose ar darbe, net skelbimai spaudoje. Giliausia priežastis vis dėlto nėra nė viena iš šių, nes kiekvienas pateisins savo kelią ryšiu su Kristumi, gyvenimo ir gyvybės atvirumu Viešpačiui, kuris specifiškai jį šaukia ir kviečia. Šis pergyvenimas būdingas kiekvienam krikščioniškam pašaukimui — šeimoje, profesijoje, gyvenimo stiliuje, kaip ir kunigystėje.

GARBĖ IR PAGARBA

Ačiū Dievui, šiais laikais jau ir Šiaurės Amerikoje būti kunigu nebėra garbe (kunigaikštiška ar bajorų prasme) apsiausta būklė, tuo labiau tebesivystančiuose kraštuose. Šios dienos dvasininkas pagarbos gali tikėtis tik iš nelengvo darbo ir tarnybos kitiems, kaip ir šeimos tėvai, kurių kasdienių pastangų net vaikai ligi po subrendimo neįvertina. Kristus pakankamai yra pasakęs Rašto žinovams apie pirmųjų vietų ieškojimą (o mūsų žmonės kai kur tebemėgsta sodinti kunigą prie garbės stalo, dar su kitais kunigais, su kuriais gal kasdien vis vien laiką praleidi).

Net ir žemiškos privilegijos mažėja: nuolaidos krautuvėje, mokesčių išimtis. Ir mokslo privilegija, senais laikais labiau taikoma kunigams, daktarams, dabar plačiai paskleista. Didžiausia privilegija, manding, yra stengtis padėti kiekvienam žmogui, su tam tikra teise į žmones, į gilų rūpestį. Didžiausia dovana — būti plačios šeimynos nariu.

GERAS PAVYZDYS

To paties pašaukimo ar profesijos šviesūs pavyzdžiai patraukia jauną žmogų. Daugiau negu vienas kunigas yra sakęs, kad net netinkamas dvasininkų pavyzdys juos patraukė kunigystėn — tokiu nebūti, o stengtis pašaukimą išgyventi kuo nuoširdžiau.

Išėini sakyti pamokslo. Ko iš savęs reikalauji, jei kitiems sakai būti gerais krikščionimis? Čia talkon ateina kateketikos dėsniš, kad tikėjimo perdavimo plotmėje asmeninis liudijimas svarbiausias — rodai atvirai savo tikėjimą, su grožiu ir silpnybėmis, tokį, koks yra ir kokio su Dievo malone sieki, kad nereikėtų sakyti: "Klausykit, ką sakau, bet nedarykit, kaip darau".

Jeigu pašaukimas apima daugiau negu profesijos ar amato 8 valandas per dieną, tai gražiausiu pavyzdžiu yra šeimai bei visuomenei atsidavę tėvai, rūpestingi seneliai, mūsų nuoširdūs vadovai.

DRAUGYSTĖ

Turbūt brangiausias tų kunigystei ruošos metų lobis yra mokslo bendrų draugystė, o jau darbe — bendradarbių ar panašiai tikinčiųjų bendravimas tikėjimo lygiu. Viena draugo teta neseniai išsireiškė: "Labai įdomus ryšys, kuris tarp jūsų seminarijoje auga ir vystosi". Nors pareigos plačiai visus išsklaido po kraštą ir pasaulį, didelė parama ir stiprybė skleidžiasi iš bendrų vilčių ir pastangų — nesijauti vienas ir toks nesi.

Kai sueinam valandėlei ar dienai po metų pertraukos, visai savaime norisi kartu melstis, kaip seminarijoje maldos būreliuose, o bendravimo neriboti vien pietumis ar išpūdziais. Koncelebracija geriausiai išreiškia ir vykdo kunigystės vientisumą ir brolybę — tėra vienas Kunigas, o mes — Kristaus kunigystės dalininkai.

MOKSLAS IR PATIRTIS

Ruošdamiesi dešimtmečio šventei, ryžomės rašyti buvusiems profesoriams su pastabomis apie jų dėstytos medžiagos ir perduotos dvasios bei nuotaikos įtaką ir naudojimą. Vertingiausias dalykas buvo Šventas Raštas, kuris yra maldos, svarstybų, atsinaujinimo, pamokslėlių ir švietimo kasdienė duona. Antroji eilė turbūt Bažnyčios istorija, kuri padeda matyti esminius krikščionijos bruožus, padeda atskirti, kas laikytina ir kas pakeistina. Liturgijos studijos duoda liturgijai vadovaujančiam nuovoką apie savo vaidmenį ir apeigų reikšmę. Kateketikos, pastoraci-

jos kursai ir praktika būna naudinga asmeniniuose pokalbiuose, Susitaikymo sakramento išgyvenimuose, rekolekcijose. Bažnytinė teisė šiandien labiau paliekama specialistams. Dogmos studijos tiek siejamos su Šv. Raštu ir tradicija, kad neatskiriamos.

Nuolatinė skaityba ir įvairūs kursai padeda sekti ir dalyvauti vystymesi, kuris lydi gyvojo Kristaus Kūno gyvenimą. Vienas misijonierius tarp neturtingiausių sakė, kad kasdien naktį dvi tris valandas skaito. Buvo užėjusi ir mada keletą metų kasdien po knygą perskaityti. Labai svarbus mokslas — apsvastyti, įvertinti patirtį, pergyvenimus, juos aptarti su kitais, papildyti skaityba. Tai apie kasdienybę "teologizacija", teologinių, filosofinių, sociologinių ir psichologinių reiškinių, priežasčių ir krypčių įžiūrėjimas.

PARAMA

Kai II Vatikano suvažiavimas (kaip amerikiečiai sako) atidarė tą žalčių pilną pintinę, iš įvairių pusių pradėjo bręsti seniau užtušuoti ar neišreikštini reiškiniai. Viena apdraudęs bendrovė savaitiniuose žinių žurnaluose skelbė po seselių, kunigų, pastorių ir rabinų nuotrauką: "Kas rūpinasi jais, kol jie rūpinasi jumis?" Todėl šiandien žmonės išdrįsta (ar tai tinkama, nesprendžiu) kalbėti su kunigu kaip žmogumi, suprasti siekius, poreikius, bendravimą žmonių šeimoje, lyg su savu asmeniu. Kas norėtų įsijausti į kunigo būklę, galėtų paskaityti Michel Quoist knygėlę "Prayers", skyriuje apie "Kunigą sekmadienio popietę".

PAŠAUKIMAS — IŠRINKIMAS

Kai žmonės veda ar išteka, jie savo porą išskiria ar atskiria nuo visų kitų žmonių. Taip turbūt yra su kiekvienu gyvenimo būdu. Protestantai, kurie įpratę savo dvasininkus samdyti per parapijos komitetą, aiškiai pabrėžia, kad kunigas, nors ir pasamdytas, yra pašauktas. Jo tarnybos negalima sulyginti su tarnautoju ar samdiniu (kuris pabėga nuo avių, kai vilkas pasirodo?). Turbūt tiksliausia pasakyti, kad Viešpats žmogų pašaukia, kviečia. Jį kviečia ir išrenka Bažnyčia — hierarchija ir taip pat žmonės (dabar

tinėse kunigų šventimo apeigose bažnyčia ploja, pritardama vyskupo žodžiams). Jau panašiau į senovinę tvarką, kurioje žmonės išrinkdavo savo krikščioniškai bendruomenei vadovus iš savo tarpo. Tas išrinkimas ir išskyrimas kartu įpareigoja kunigą būti išskirtu iš "pasaulio" — nepasiduoti gyvybės dėsniams ar kryptims (bibline prasme, ypatingai šv. Jono raštuose). Kai krikščionys vis labiau jausis mažuma (kaip dabar persekiojamuose kraštuose), lengviau pajus skirtumą tarp Evangelijos ir aplinkos, kai neigiamos žmogaus teisės, išjuokiama šeima, nuvertinami vargšai, paliegi, beteisiai. Kaip vienas lietuvis advokatas sakė: "Jeigu jūs, kunigai, paskęsite rūpesčiuose apie pinigus, kaip mes, neturėsime į ką kreiptis".

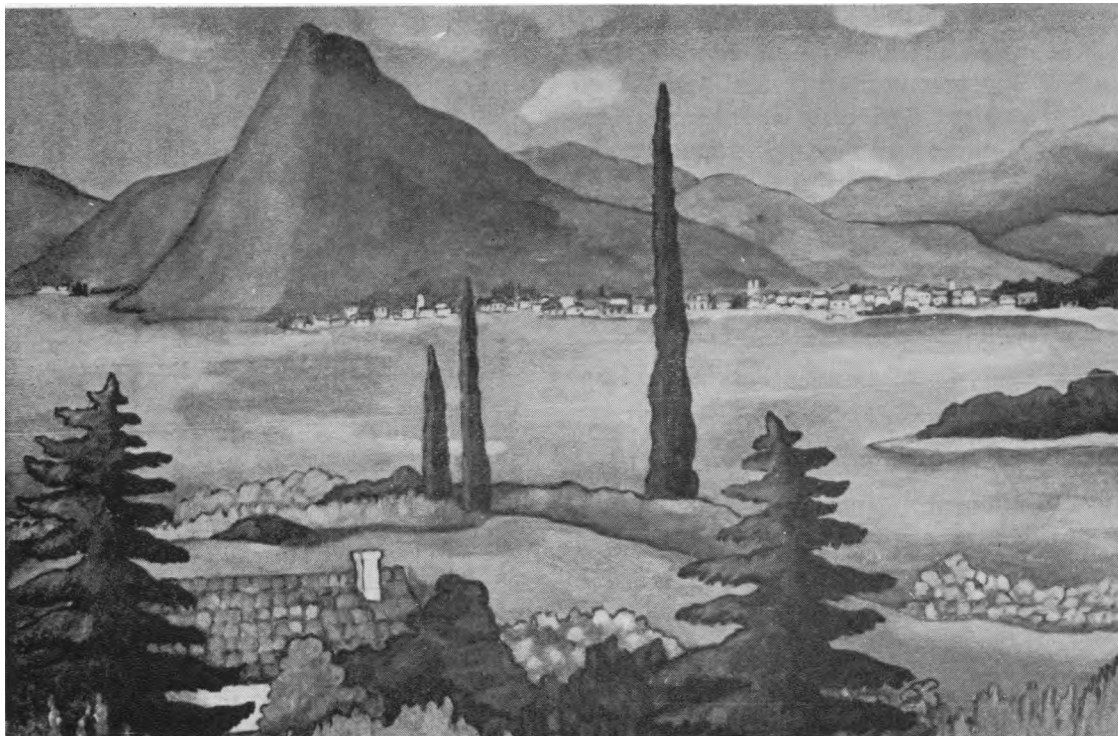
DARBAS IR VEIKLA

Šiuo reikalu kartais jaučiu dvilypiškumą. Iš vienos pusės atrodo, kad kunigas turėtų rūpintis tikėjimo dalykais, nes tam ir lavinasi. Iš kitos pusės visados žavėjo "darbininko kunigo" sąvoka — kad darbininkas, inžinierius, amatininkas ar kitas yra kunigas savo bendruomenei, kaip ir kai kuriuose kraštuose (ir Lietuvoje) yra. Ar tai būtų tik sakinio sudėties klausimas? Pavyzdžiui: "Šis batsiuovys yra kaimelio kunigas" (toks buvo pirmas Brazilijoje iššventintas, be formalių normalios seminarijos studijų), arba: "Šis kunigas yra mokytojas, ar administratorius, ar mokslininkas".

Mūsų išeivijoje kunigams tenka dirbti įvairius darbus. Organizacijų pareigūnų, redaktorių ir kiti sąrašai parodys, kokias pareigas eina ir kur savo darbą praleidžia. O klebonai ar panašias pareigas einą, bent pagal senovišką tvarką, labiausiai rūpinasi lėšomis, statybomis, užlaikymu, ir mažiau evangelizacija, parapija, kaip gyva būtybė Dievo akivaizdoje.

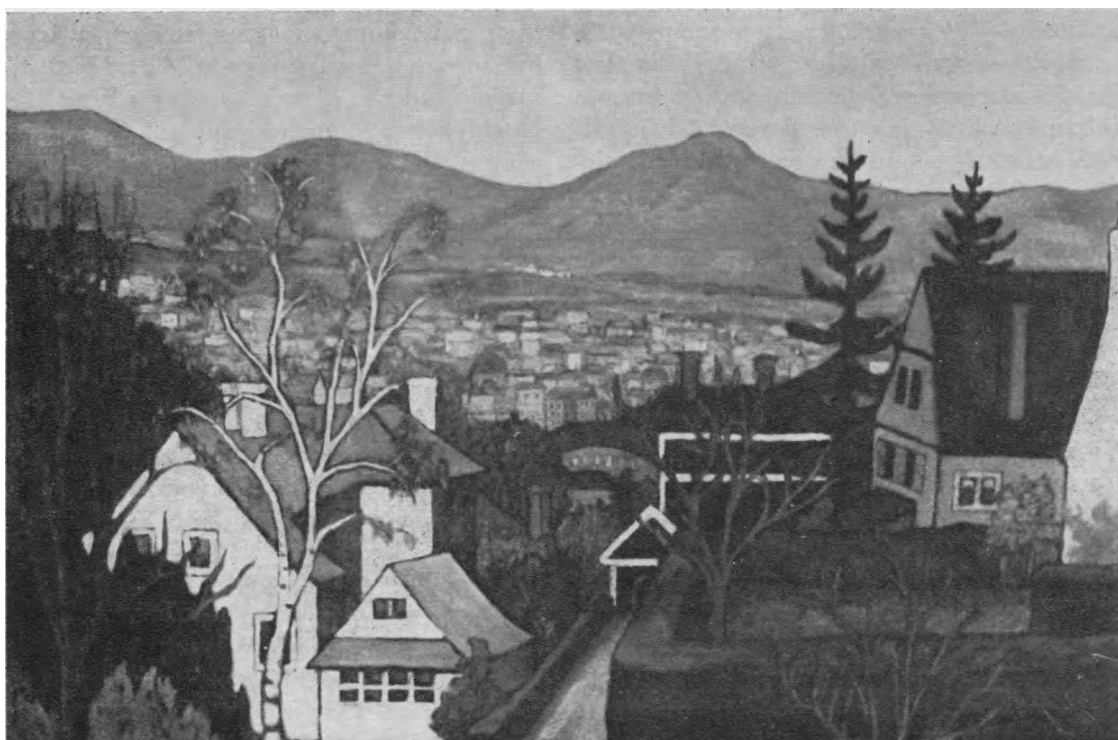
MALDA IR AUKA

Dar iš jaunuolio laikų skaitybos prisimenu šv. Augustino raštus, kuriuose švyti sąvoka, kad auka yra visa tai, kas žmones jungia. Iš to išsivystė jausmas, kad kunigo darbas visų pirma yra žmones sujungti. Visiems

Marija Tūbelytė

Lugano ežeras

Marija Tūbelytė

Vaizdas iš studijos Portlande

Lietuvaitė

Kinietė

Budistų vienuolė

Mergaitė

aišku, kad daugiausia aukos (skausmo, savęs atsižadėjimo?) yra ten, kur siekiama vienybės, ir gerai sako modernūs asketinės teologijos žinovai, kad modernaus žmogaus dažniausia auka yra posėdžiai.

Krikščioniško gyvenimo širdyje yra malda — visos būtybės buvimas Viešpaties aki-vaizdoje. Kaip vaikai lituanistinės mokyklos pamokoje sako, malda yra kalbėti, klausytis ir veikti. Ne visada lengva surasti tą ramią valandėlę kambaryje, parke, gamtoje, autobuse, lėktuve, automobilyje — bet ir kunigai, ir žmonės, kurie ypatingai jaučia Viešpaties troškimą ar šaukimą, tą pastovią valandėlę randa. Malda visai kitaip negu mažo vaiko prašymas supina gyvenimą, atidaro duris į save ir kitus, praveria kelius Viešpačiui į asmenį ir asmens į jį.

DŽIAUGSMAS

Turbūt dar daug būtų galima rašyti, bet norėtusi paminėti vieną dalyką, kuris Naujojo Testamento krikščionybei labai būdingas, — džiaugsmą. Vietoj didelės filosofijos, norėtusi paminėti įvairius atvejus, kurie suteikia daug džiaugsmo pagyvenusiam kunigui.

Kartais kalbama apie dvasininkų ryšį su žmonėmis, žmonių poreikių ir dvasios pajutimą. Gal dėl to, kad mūsų liaudis, kaimo žmonės, yra gerbiami, nes jie (sakoma), o ne bajorai, išsaugojo lietuviškumą mūsų tautoje, ir gal dėl to, kad paprasti gyvenimo dalykai daugiausia suteikia džiaugsmo, pvz. gamta, santykiai tarp žmonių, bendras tikėjimas. Liturginis džiaugsmas buvo didžiausias, kai kartą teko talkinti žvejų parapijoje visai kitame krašte, kurio kalbą, kultūrą ir papročius reikėjo išmokti, jau esant suaugusiam. Pusantro šimto bemokslių, bet nepaprastai krikščioniškos dvasios bendruomenės narių tarpe švęsti Viešpaties Vakarienę po sunkių svarstybų apie jų pačių ekonominę, švietimo, sveikatos ir religinę ateitį buvo kažkas nepaprasto: išgirsti jų ryšį su Dievu ir savo tarpe, jį išreikšti suprantamomis mintimis ta proga, jungti viltis, pagarbą ir mums visiems bendrą tikėjimą.

Iš labiau lietuviškos pusės turbūt būtų dalinai įvykdyta jaunystės svajonė — ieškoti ir suburti pasaulyje išsisklaidžiusius lietuvius. Vienu būdu tai vyksta, keliaujant po kraštus ir vietas, kitu būdu — kai pagal senus adresus nepažįstamose vietose ieškai bent vieno lietuvio. Jį suradęs džiaugiesi, kai pamatai, kaip vertina seniau nutrukusį ryšį ir naują progą savo vaikus, anūkus sudominti lietuviškais rūpesčiais. Pakalbėti su sena močiute, aplankyti vienišą senelį, paguosti vargę esančią šeimą — tai krikščioniško gyvenimo džiaugsmas.

Jaunimo atžvilgiu tai džiaugsmas maždaug kaip tėvų, kurie mato, kaip vaikas žengia pirmuosius žingsnius į savarankišką gyvenimą, kaip jauno žmogaus širdyje ta dieviškoji kibirkštėlė bręsta, švyti, viliasi ir siekia. Labai ramus ir gilus džiaugsmas pasikalbėti apie maldą, apie Viešpaties veikimo supratimą, apie jo Žodžio galią žmogaus širdin įsmigti, kaip kalbamės per rekolekcijas ar asmeniniuose pokalbiuose.

Bažnyčios plotmėje pergyvenimas žymi jos visuotiniškumą — kad Kristus mirė ir prisikėlė už visus žmones, ir kad skirtingų apeigų, kultūrinės istorijos, pažiūrų, net bažnytinės priklausomybės asmenys bei bendruomenės jaučia, išgyvena ir išreiškia tą patį tikėjimą ir meilę vienas kitam.

BAIMĖ IR PAVOJAI

Kai žmogus sensti, kinta baimės — tos nežinomybės, kurių negali kontroliuoti. Viena "baimė" rišasi su kitiems tariamu žodžiu — kad pamokslėliai, asmeniniai pokalbiai, labai asmeniškos pastabos ar patarimai, straipsniai ir pamokos būtų teologiškai sveikos. O todėl reikia daug skaityti (kaip žinoti, kurios knygos tinkamiausios?), lankyti kursus ir diskusijas (kada rasi laiko vertin- giems žinių bei pergyvenimų mainams?).

Kita būtų, kad su perduodamu tikėjimu nesusimaišytų tokie dalykai, kurie kitam asmeniui sudrumstų Viešpaties pajutimą. Žinoma, Dievas ištaiso mūsų klaidas ir kaip tik per silpnybes parodo savo jėgą, bet norėtusi būti jo balsui skaidria (kad ir storka) dūdele.

DZŪKIJA — DAINŲ KRAŠTAS

JONAS MIŠKINIS

Dzūkų dainose jautriu subtilumu vaizduojamas visas jų gyvenimas. Dzūkai gal kiek daugiau, negu kiti lietuviai, dainuodavę. Jie dainoje guosdavęsi ir savo širdies skausmus bei liūdesius išliedavę. O tos dainos tokios malonios, jautrios, kad jų net atsiklausti negali. . .

Čia nuo senovės skamba dainos ir įvairūs padavimai apie karžygius, kuriais gausingiausia yra Dainava ir jos dainius Vincas Krėvė-Mickevičius. Nemirė Dainavos dvasia ir dabar, nors vargingos jos gyvenimo sąlygos, nors varžo nuožmaus okupanto grandinės. Dzūkai tik daina ramina, kuri plaukia per miškų gelmes į mėlynus tolius, nepripažindama jokių sienų nei varžtų.

Kur skamba daina, ten dar nemiręs karžygiškumas. Dainose atsispindi jų būdo savumai ir dvasinė konstrukcija. Daina dzūkų lydi visą jo gyvenimą: nuo lopšinės iki laidotuvių raudų.

Čionai apdainuojama rūtų daržely žydinti jaunystė, našlaitės sunki dalia, gimtosios žemės ir gamtos meilė. Taip pat gausu darbo, ypač rugiapjūtės ir šienapjūtės dainų. Gražių dainų ir apeigų randama ir vestuvinėje dramoje. Tai merginos atsisveikinimas su nerūpestinga jaunyste motinos globoje ir perėjimas į naują kieto darbo ir vargo gyvenimą. Be to, dainose gausu epitetų ir maloniausių žodžių: saulė močiutė, bernelis dobilėlis, mergelė lelijėlė. Apstu ir gražių palyginimų:

Sukilo antelė ant marių,
Pravirko mergelė nevalioje.
Sunku akmenėliui ant kelio gulėti,
Sunku našlaitėlei ant svieto gyventi.

Pažymėtina, kad Dainavoje šalia šimtmečiais nusistovėjusios vienbalsio dainavimo tradicijos plito ir naujas daugiabalsis dainavimas. Tačiau jis Dzūkijos dainavimo tradicijoms nebūdingas. Apie tą nebūdingumą prof. kun. T. Brazys sako: "Mūsų dainos yra vienbalsinės. Nūdien yra įsigalėjęs paprotys dainuoti daineles, pritariant tercijomis. Tai

privertė ir senąsias daineles derinti keliais balsais. Pilną betgi dalies prasme mūsų senosios dainos yra vienbalsinės (unisoninės). Tai patvirtinančios ir pačios dainininkės, atsisakydamos tercijomis sekti senovinę melodiją; esą tai negalima".

APEIGINĖS DAINOS

Dainavos apylinkėse aptinkama įvairaus senumo ir būdingo žanro dainų. Žinoma, čia užsilikusios ir senosios darbo bei kalendorinių apeiginių dainų, ypač vestuvinių. Suprantama, jos vestuvėse dainuojamos ir dabar, tačiau kalendorinių apeigų dainos, Velykų ir Kalėdų, jau atitrūko dėl pavergėjų spaudimo nuo liaudies buities.

Rugiapjūtės dainų melodijos sudaro atskirą grupę, turinčią savitą, tik joms vienos būdingą melodiją. Čia beveik kiekvieno dainininko savaip išvingiuota melodija turi daug išraiškingumo, emocijų. O improvizacija praturtina ir giliai įprasmina kuklius siauros apimties melodijos motyvus. Taigi rugiapjūtės melodijos atliekamos lėtai, užtęsiant kai kurias gaidas. Pilną jų grožį, pasak muziko prof. kun. Brazio, ir vertę galima suprasti tik betarpiškai klausant.

Dzūkijoje, ypač Vilniaus krašte, paplitusios mažosios tercijos apimties melodijos, kurios suaugusios su tokiais poetiniais tektais: "Bėkit, bareliai", "Oi tu, kregždele", "Oi, ko siūbavo, rūta žala", "Kai aš piaunu rugelius", "Vaikštinėjo tėvelis" ir daug kitų.

Vyro ir moters santykiai dainose apgaubti kilnumu ir skaisčiu idealizmu.

TAUTOSAKINĖS DAINOS

Dainavoje Merkinės apylinkių dainas užrašant, labai didelį darbo barą toje srityje yra išvaręs profesorius muzikas kunigas Teadoras Brazys. Jis 1921-1923 m. gyvenęs Merkinėje ir čia dėstęs jos progimnazijoje muziką. Prof. kun. T. Brazys rinko dainas, užrašinėjo jas su melodijomis. Jo surinktų dainų yra apie 2000. Dalis jų harmonizuota,

dalį straipsniuose. Be to, gyvendamas Merkinėje, jis domėjosi ir vestuviniiais papročiais bei su jais susijusiomis dainomis, pvz.:

Susvarsčyk, antela,
cykiai plaukiodama.
Pagalvok, mergela,
už mani eidama.
Ar tu moki verpcie,
ar tu moki auscie,
Ar moki, mergela,
klonėj linus raucie?

O jaunoji prie motinos kapo raudodavo:

Kelkis, miela motula,
Iš šaltos žemelės.
Tark savo dukralei,
Nors vieną meilų žodečį,
Nežinomon šalalėn einant.

Vestuvinių papročių pasakojimus ir dainas jis surinko Merkinės apylinkėje ir išspausdino leidinyje "Tauta ir žodis", II tome 1924 m.

Daugumas Dainavos liaudies dainų meniniu požiūriu labai vertingos, jas pagrįstai galima laikyti poetinės bei muzikinės liaudies kūrybos klasika. Jų melodijos turi savitą, tik dzūkams būdingą stilių, kurį senoji dainininkų karta išsaugojo iki šių laikų.

Dzūkijoje vestuvių dainų skaičius yra didesnis, negu kitose Lietuvos etnografinėse vietose.

Dainavoje dainuojamos tokios vestuvinės dainos, kurios į platų apeigų ciklą įeina kaip neatskiriama tų apeigų dalis. Dėmesį patraukia tos dainos, kurios susijusios su seniausiais šio žanro apeigų papročiais arba kurių variantų gausumas rodo didelį populiarumą.

Tačiau populiariausios šios tematikos dainos: "O kai aš buvau pas motinėlą", "O kai aš buvau jauna mergelė". Liūdnos ir gaudžios vestuvinių dainų melodijos.

VESTUVINIAI VERKAVIMAI

Žymusis mūsų rašytojas prof. V. Krėvė-Mickevičius, nuo mažens girdėjęs gaudžias vestuvių ir laidotuvių deiones, gerai išsiklausė į jas ir meistriškai stilizavo jų intonacinę struktūrą savo folklorinio pobūdžio darbuose. Tačiau pateikdamas rinkiniuose rau-

dų ir verkavimų tekstus, jis, atrodo, nebuvo toks atidus ir nuoseklus jų formos atžvilgiu. Zvelkim į vestuvinius verkavimus "Dzūkų vestuvėse". Vieni jų užrašyti ištisai kaip prozos tekstai. Proziniu pavidalu užrašyti verkavimai, kai verkaujama atsisveikinant per vakarones su rūtelių darželiu, grįžtant į vidų ir per kitas apeigas. Tuo tarpu pvz. verkavimai, atliekami iš ryto prieš jungtuves, atsisveikinant su rūtelėmis, užrašyti eilėmis, būtent:

Vai aš, jauna, įstosiu
tetulės žingsnelin,
tai aš, jauna, pasiremsiu
ant rūtelio darželio,
tai aš, jauna, paleisiu
savo gūdų balselį
per žalią rūtų darželį...

Ir taip per visą vestuvių aprašymą kaitaliojasi prozos forma trumpomis, ištisai ilgomis ir įvairaus dydžio eilutėmis užrašyti verkavimai, surinkti Dzūkijoje.

Šiuos klausimus aiškinti ir spręsti padeda vėliau iš Merkinės apylinkių prof. kun. T. Brazio užrašyti vestuviniai verkavimai, pateikti kartu su melodijomis. Tie užrašymai rodo, kad verkavimai visada susiję su muzika. Jie buvo nesakomi, o rečituojami. Mat verkavimuose, kaip ir raudose, iš karto improvizuojamas kalbinis tekstas pagal įprastą tradicinę rečitatyvinę melodiją, kuri, nors ir yra gana paslanki, bet varijuojama išlaiko kai kuriuos pastovius elementus branduolyje ir kadencijoje.

KALĖDINĖS DAINOS

Pažymėtina, kad Merkinės apylinkėse pačios populiariausios yra Kalėdinės dainos. "Tai genelio genumai", "Žalia, žalia pievelė, leliumai", "Kas ty girioj pamigo" ir kt. Tai daugiausia vestuvinės tematikos kūriniai, kuriuose apdainuojama mergelės jaunystė, grožis, dainuojama apie jos išsirinkimą. Taip pat mergelės grožį dar labiau išryškina poetiškas, kupinas fantazijos įvadas:

Viduje lauko grūšėlė žydi,
Alelium kalėda, grūšėlė žydi.
Tona grūšelėn žvakelė dega.
Alelium kalėda, žvakelė dega.

Kas yra vaikas?

Paruošė D. B.

Jis kitoks su motina, kitoks su tėvu, močiute, seneliu, kitoks virtuvėje ir gatvėje, kitoks kasdieniniais ir puošniais rūbais apsilkęs. Kartais jis naivus ir gudrus, nuolankus ir pasipūtęs, draugiškas ir nemalonus, išauklėtas ir išdykęs. Jis taip pat moka pasislėpti savyje, kartais mus suklaidindamas. Jausmais jis kartais pralenkia suaugusius, nes nemoka tų jausmų suvaldyti. Tačiau vaikas išlaikomas tėvų, jo pareiga tėvų klausyti.

Vaikui trūksta patirties. Jos jis nuolatos ieško įvairiose situacijose: jis liečia, ragauja, spaudžia, traukia. . . Numetė ant grindų stiklinę. Jam pasidarė keista — nauja. Stik-

Ai, ir iškrito trys kibirkštėlės,
Alelium kalėda, trys kibirkštėlės.
Oi, ir pasidarė dideli dyvai,
Alelium kalėda, dideli dyvai;
Dideli dyvai — marios mėlynos,
Alelium kalėda, marios mėlynos.
Tose mariose luotelis pluko,
Alelium kalėda, luotelis pluko.
Tame luotely mergelį sėdi,
Alelium kalėda, mergelė sėdi.

Tokia fantazija, galimas daiktas, siejasi su Kūčių vakaro merginų burtais, kuriuose buvo vartojamas vanduo dubenyje, jame plukdomi įvairūs daiktai, taip pat ir deginamos žvakės.

linės nebeliko, tačiau atsirado nauji, blizgantys daiktai. Vaikas ima šukes į rankutę. Jos aštrios — perpjovė pirštuką, bėga kraujas. skauda. Tai taip pat nauja, nepatirta. Traukia nuo stalo staltiesės kamputį. Ji krinta, o kartu ir visi daiktai, buvę ant stalo. . . Kiek daug naujų situacijų, kiek daug naujos patirties.

Suaugusieji dažnai jį apgauna, bet jis turi jų klausyti. Mama prižada niekur neiš-eiti, kad jis neprašytų eiti drauge, o paskui pro užpakalines duris pati išbėga. Tėvas prižada kartu pažaisiti, o paskui neturi laiko, vadinasi, vaiką apgauna.

Vaikas stengiasi suprasti viską, visur įlipti, viską pačiupinėti, jį viskas domina: ir judantis taškas, ir blizgantis daiktas, ir nugirstas pokalbis. Vaikas greit suvokia jį supančią aplinką, pažįsta žmones, suvokia jų nuotaikas, silpnybes. Jis suvokia suaugusiųjų veidmainiavimą, teisingai reaguoja į humorą.

Jis moka išskaityti viską iš mūsų veidų, kaip valstietis, pažvelgęs į dangų, atspėja rytojaus orą. Vaikas, einant metams, moko- si, tik mes, suaugusieji, nenorime to pastebėti, kol jis nesudrumsčia mūsų ramybės — mes manome, kad vaikas yra naivus.

Žaidimai — vaikams darbas, vieta, kur jis yra iki tam tikro laipsnio laisvas ir nepriklausomas. Žaidimams vaikas turi pilną teisę suaugusiųjų pasaulyje.

Pagalys juk ne arklys, bet, neturėdamas tikro arklio, vaikas pasitenkina mediniu. Kambarys vaikui jūra, o kėdė puikus laivas. Vaikas supranta, kad ne iš tikrųjų jis plauko po jūrą, bet jam tuo momentu užtenka šios iliuzijos. Vaikas prisiriša prie lėlės, meškiuko ar kito žaislelio. Vaikas žaidžia su kuo pakliūva, kad tik greičiau eitų laikas. Mes girdime, kaip mergytė moko savo lėlę elgesio taisyklių, kaip ją myluoja ir bara, taip ji pamėgdžioja mamos elgesį, taip ji įeina į suaugusiųjų pasaulį.

Būna atvejų, kai vaikai nejaučia jokios vienatvės, nors yra vieni. Jie tylūs, svajotojai, ramūs. Tokius kitos motinos stato savo vaikams pavyzdžiu. Šie vaikai nenuobodžiauja, patys išsigalvoja įvairiausių žaidi-

mų, visų klauso ir neišdykauja. Tai pasyvūs vaikai, kurie nori nedaug, kurie visiems nusileidžia ir daro viską, ko nori suaugusieji. Tokie vaikai normalių-judrių vaiky tarpe atrodo atsilikę. Kartais tėvai, o ypač motinos, stengiasi juos perauklėti, prievarta versdamos žaisti, dirbti, bendrauti su kitais vaikais. Tai galima padaryti atsargiai ir protinai, be didelių pastangų per tam tikrą laiką, tačiau versti yra žalinga.

Vaikas nemėgsta, kai atsakymai į jo klausimus yra paverčiami juokais. Kiekvienas klausimas jam svarbus, nežiūrint, kad suaugusiems jis kartais atrodo naivus, kvailas ar juokingas. Vaikus dažnai sumaišo tėvų ar suaugusiųjų nenuoseklumas. Kartais, kai mama pikta ar užsispyrusi, neleidžiama vaikui ko nors daryti, o kai tėvai yra geros nuotaikos, arba ateina svečių, jokio draudimo nėra. Vaikas tai jaučia ir nežino, kaip elgtis. Netiesa, kad vaiką galima papirkti dovanomis. Jis turi pareigos jausmą, jis nori, kad būtų nustatomos aiškos taisyklės, kad suaugusieji priverstų joms paklusti. Vaikas yra nelaimingas, kai jam per daug leidžiama, kai nėra jokių elgesio gairių. Vaikas taip pat nori, kad su juo elgtųsi rimtai, kad juo tikėtų ir jam padėtų.

Kas yra vaikas? Vaikas yra žmogus, kaip ir mes, tik jam tebetruksta gyvenimo patirties. ..

Knygos puslapiai neprirašyti

Zita Kilienė

Kartą atsitiktinai pakliuvau į vaišes pas vienus pažįstamus. Už gausiai apkrauto stalo sėdėjo šeimos draugai, artimieji. Šventė mažosios dukrelės gimtadienį. Trejų metų. .. Stalo serviruotė, patiekalai — viskas kalbėjo apie sotų gyvenimą. Mamytės tuoj sukruto demonstruoti savo vaikelių gabumus. Penkiametės ir dar mažesnės draugės, lydimos garsių aplodismentų, deklamavo ne tik gimtąją, bet ir užsienio kalba išmokus eilėraštukus. Mamytės stumdė savo vaikus į priekį ir ragino dar ir dar džiuginti svečius.

Aš pasijutau nesmagiai. Man atrodė, kad motinos pačios čia demonstruoja savimeilę ir puikybę, tą patį jausmą skiepydamos ir vaikams.

Be abejo, įdomu, kai, vos pradėję rankioti žodžius, mažyliai jau kalba eilėmis. Būtina lavinti estetinę kalbos supratimą. Nors gimtosios kalbos grožį galima ugdyti ne vien eilėraštukais. Iš mažens su vaikais reikia kalbėti kuo turtingesne kalba. Tada jie įpras prie įvairių žodžių, įsimins jų reikšmę.

Auklėjimas yra be galo subtilus dalykas. Ir motinoms reikia žinoti, kokius nori maityti savo užaugusius vaikus.

Kitas dalykas — kiek tai įmanoma. Ar galima išauklėti vaikus taip, kaip mes trokštame? Daugumas tėvų, kuriems rūpi vaikų ateitis, stengiasi išauginti juos gerais ir laimingais. Sako, kūdikis — tai knyga, kurios puslapiai neprirašyti. Ką įrašysime, tokia ji bus. Nugalėti instinktus, norus ir jausmus — nelengvas auklėjimo uždavinys. Psichologams gerai žinomas L. Morgano "Įpročio ir instinkto" pavyzdys. Trumpai ir aš papasakosiu šį nepakartojamą pavyzdį apie auklėjimo galią.

Vištai perėti padėjo anties kiaušinius. Kai ančiukai prasikalė, jie bėgo prie vandens. Višta puolė į paniką. Ji šoko gelbėti ančiukų, visokiais būdais trukdė jiems įlįsti į vandenį. Bet kai šį bandymą jai pakartojo kelis kartus, višta nurimo. Ji suprato, kad vaikai mėgsta vandenį. Ir tada mokslininkai vėl vištai leido išperėti viščiukus. Juos višta vesdavo prie vandens ir visaip stengėsi viščiukus pamasinti vandeniui, o viščiukai labai bijojo vandens.

Bandymai rodo, kad auklėjimas nugalejo instinktą net neprotingoje gamtoje. Mityt, galima išauklėti žmones tokius, kokių pageidaujame.

Žmogaus darbštumas — ne instinktas, o auklėjimo rezultatas. Stebėkime, kaip vaikai dirba. Trys mažyliai tvarko savo išmėtytus žaislus. Pirmasis visai nenoriai imasi darbo. Tačiau, kelis kartus paragintas, darbą atlieka savarankiškai. Be to, jis stengiasi žaisliukus sudėti kuo dailiau. Nors dirba lėtai, bet

noriai, pats užbaigia ir, pastebėkit, savarankiškas darbas mažyliui suteikė didelį malonumą.

Antrasis vaikas palieptas skuba tvarkytis. Tačiau jo nedomina nei pats darbas, nei jo rezultatas. Vaikas bijo bausmės, ir todėl skuba jį atlikti, kad greičiau galėtų atsikratyti.

Trečias. Nors su įkarščiu puola tvarkyti žaislų, bet greit entuziazmas išblėsta, ir vaikas darbo nebaigia.

Šie trys vaikai skirtingai reaguoja į darbą, nes jie skiriasi psichikos ypatumais. Todėl kiekvienam iš jų reikia rasti atskirą raktą, skiepijant juose meilę darbui.

Pirmąjį mažylį pakanka tik sudominti darbu. Jam sunki darbo pradžia, todėl jis nenoriai eina dirbti. Ir mes, suaugę, taip pat dažnai pajuntame darbo pradžios sunkumą. Priklausomai nuo to, koks tas darbas. Kartais mintis apie darbą tampa įkyria. Ilgai ruošiamės, kol apmąstom ir sau įteigiame darbo reikalingumą. Tad visai nenuostabu, kad vaiką reikia paraginti darbui. Peržengęs darbo pradžios slenkstį, vaikas mielai dirbs.

Sunkiau su antruoju vaiku. Jo kibimas į darbą yra apsimestas, tai tik "tinginio darbstumas". Čia jis sutvarkys žaislus, čia apsisukęs vėl užmiršta tvarką ir pats ją griauja. Vaikas tvarkingas tol, kol jį ragini, kol jam rodai pirštu. Šie vaikai linkę tingėti. Kas tai yra — tingėti? Prancūzų mąstytojas F. Larošfukas tingėjimą laikė viena iš žmogaus aistrų. "Tingėjimo ramybėje žmogaus siela jaučia slaptą saldumą, dėl kurio užmirštami net ir patys didžiausi norai, tvirčiausi nusištatymai". Kaip nuolatinis persivalgymas veda į nesaikingumą, taip ir tinginystė tampa vienu didžiausių malonumų.

Yra žmonių, kurie kiaurą sekmadienį prasivolioja lovoje. Pažįstu šeimą, kur sveika ir iš pažiūros normali trisdešimtmetė dukra lepinama ir prižiūrima kaip kūdikis. Ją motina ir apskalbia, ir valgi į lovą neša. Psichologai tokią moterį laikytų nesveikos psichikos, nes ji ištiesai mėgaujasi tinginyste. Todėl, auginant naują kartą, taip svarbu iš pat mažų dienų skiepyti vaikams sveiką mintį apie darbą.

Tačiau iš visų darbštumo auklėjimo būdų mažiausiai veiksmingas auklėjimas žodžiu. Pokalbiai apie darbštumą ne tik neveikia, bet dažnai turi ir atvirkštinį poveikį — imamas neigti darbas ir tie, kurie dirba.

Geriausias darbštumo mokytojas yra pačių tėvų meilė darbui. Jei vaikai iš mažens mato tvarkingus ir darbščius tėvus, yra tikimybė, kad tokioje šeimoje išaugs vaikas, nebijantis darbo. Žinoma, jei jis nebus lepinamas kaip šiltnamio gėlytė. Tačiau tegu tik dukra įpranta matyti virtuvėje riogsančią neplautų indų stirtą, tegul ji nuolat girdi aimanuojančią motiną, kai šiai tenka imtis namų ruošos, — vargu, ar mergaitė pamėgs tvarką ir darbą. Savaime suprantama, ir ji į namų ruošą žiūrės kaip į nereikalingą naštą, o paaugus elgsis, kaip ir jos motina.

Ar vien tik mažyliui?

N. Sidorkaitė

Malonu stebėti kai šienoje mama apdolina skanėstais visus vaikučius. Deja, dažnai visą dėmesį skiria tik mažiausiam vaikui. O šis gudragalvis tik ir tiesia rankutę, nepaisydamas, jog ir kiti vaikai nori skanumynų. Juk ir jie dar vaikai, ir jaučiasi nuskriausti, nepalankiai žiūri į tą jauniausiąjį.

... Pas kaimynę įėjo moteriškė ir padėjo jai ant stalo saują saldinių. Jos aštuonmetė mergaitė jau ir siekė juos pasigrobtį. "Ne, — pasakė toji moteriškė, — ne tau, o mamytei daviau saldinių. Ji ir tau duos, ir pati paragaus". Moteriškė pamokė teisingai.

• Čilėje, Santiago vyskupijos didžiojoje seminarijoje, 1978-1979 mokslo metais mokėsi 98 filosofijos ir teologijos studentai. Dėl vietos stokos negalėjo būti priimti dar 70 padavusių prašymus. Jaučiamas dvasinių pašaukimų padaugėjimas Čilėje.

• Bob ir Dorothy DeBolt, gyveną Oaklande, Calif., turi šešis savus vaikus ir dar yra paėmę 14 augintinių, parinkdami tuos, kurių dėl invalidumo niekas nenori išūnyti ar paimti auginti. Už savo dideli pasišventimą gavo San Francisco universiteto žymenį, be to — yra susuktas jų šeimos filmas televizijai.

Vilniaus akademijos spaustuvė

Alicija Rūgytė

Viduramžius pakeitęs renesansas pasiekė ir Lietuvą, atnešdamas šviesos bei žinių troškimą. Lietuvos didikų vaikai vyko studijuoti į Vakarų Europą, kur buvo paplitusi reformacija. Grįždami į Lietuvą, jie parsinešė ir reformacijos idėjas. Norėdami plačiau paskleisti tas idėjas, jie steigė spaustuves Karaliaučiuje, Brastoje, Nesvyžiuje ir kitur. Kovai su reformacija Vilniaus vyskupas Protasevičius pakvietė į Lietuvą jėzuitus. Žinoma, sėkmingai vesti tai kovai buvo reikalingas ir spausdintas žodis.

Kalvino Mikalojaus Radvilos Juodojo sūnus 1567 m. sugrįžo į katalikybę ir tapo uolus katalikų rėmėjas bei gynėjas. Jo įsakymu buvo deginami kalvinų raštai. Buvo sudeginta taip pat jo tėvo išleista Brastos Biblija. Norėdamas kovoti su reformatais, kuriuos rėmė jo tėvas Radvila Juodasis, jis perkėlė savo spaustuvę iš Brastos į Vilnių ir pavedė administruoti jėzuitams.

Iš Vilniaus jėzuitų susirašinėjimo, saugomo Romos archyvuose, sužinome, kad spaustuvė buvo perkelta iš Brastos į Vilnių 1575 m. Apie tai rašo provinciolas Pranciškus Sunieras jėzuitų generolui Merkurianui.

Mikalojus Kristupas Radvila sau pasiliko tuo tarpu tik juridines teises ir tikriausiai prižadėjo ateityje visai perleisti spaustuvę jėzuitams, nes kolegijos rektorius Stanislovas Varševickis, informuodamas generolą, 1576 m. rašė: "Įžymus ponas maršalka Radvila, be kitų dovanų, kuriomis mus puo-

šia, dargi spaustuvę iš vieno savo miesto liepė perkelti į Vilnių, kad mums priklausytų ir tikrai būtų mūsų".

1576 m. gegužės mėnesį jau pasirodė šios jėzuitų administruojamos spaustuvės pirmasis leidinys, būtent žymaus anų laikų pamokslininko Petro Skargos knyga "Už Švenčiausiąją Eucharistiją prieš Cvinglio ereziją". Pats P. Skarga, S.J., generolui Merkurianui į Romą rašė: "Spaustuvėje, kurią kilmingasis ponas maršalka atidavė naudotis kolegijai ir pats savo lėšomis parėmė, tuo pirmuoju prieš ereziją darbu norime jį išskirtinai įamžinti". Pratarmėje P. Skarga reiškia padėką Mikalojui Kristupui Radvilai ir pabrėžia, kad toje spaustuvėje, kuri tarnavo erezijai skelbti, dabar spausdinami raštai katalikų tiesai išaukštinti.

Spaustuvė jėzuitams sudarė puikias sąlygas laisvai spausdinti savo raštus. Tikrų duomenų neturime, kada M. K. Radvila atidavė spaustuvę visiškai jėzuitų nuosavybėn, bet galima spėti, kad tai buvo 1585 m. pabaigoje, nes akademijos rektorius 1586 m. sausio mėn. 2 d. generolui Klaudijui Akvavivai rašė apie spaustuvės ateitį ir darbo organizavimo sunkumus, kai ji perėjo jėzuitams.

VILNIAUS AKADEMIJOS SPAUSTUVĖS DARBO PRADŽIA

Rektorius Alabianas generolui Akvavivai savo laiške išskaičiuoja šiuos sunkumus, klausdamas ką daryti:

1. Reikėtų išplėsti knygų leidimą, o tam tikslui reikia lėšų.
2. Reikia gauti specialistą brolių tipografą.
3. Katalikiškas knygas galima spausdinti ir kitose Vilniaus spaustuvėse pas profesionalus spaustuvininkus — ir pigiau, ir gražiau.
4. Nuolatinis darbas spaustuvėje trukdo brolius.
5. Kai spaustuvė nuolat veiks, kas platins knygas?

Generolas Akvaviva, gavęs šį pranešimą, ne iš karto apsisprendė, ir keletą metų spaustuvės darbas merdėjo, išleidžiant mažai knygų.

Pagaliau jėzuitų provinciolas kartu su generolu, persvarstydami spaustuvės likimą, priėjo vieningos nuomonės, kad spaustuvę reikia atgaivinti ir patobulinti, nesigailint lėšų, nes kitoms spaustuvėms nerūpi katalikiškų knygų spausdinimas, o artimiausia katalikų spaustuvė anais laikais buvo Krokuvoje ar Poznanėje, o Vilniuje veikė dvi protestantų spaustuvės. Visiškai uždarius jėzuitų spaustuvę, padidėtų eretiškų knygų skaičius.

Spaustuvės atgaivinimą ir patobulinimą ypatingai rėmė viceprovinciolas Povilas Bokša, rektorius Barčas, prof. M. Smigleckis, prof. A. Brokas, kuris generolui Akvavivai rašė, kad spaustuvės veikla svarbi ne tik Katalikų Bažnyčiai, bet ir studentams, kurie būtų priversti pirkti knygas iš Krokuvos ir Poznanės spaustuvių, kurios esančios labai brangios. Generolas leido spaustuvei veikti ir toliau.

Kai buvo duotas leidimas tobulinti spaustuvę ir gauta materialinė parama, jos veikla smarkiai išplito. 1690 m. prie spaustuvės pristatytas naujas pastatas, kurio antroje aukšte devyniuose dideliuose kambariuose įsikūrė spaustuvė, rinkykla, raidžių liejykla, korektūrų bei knygų rišimo kambariai ir biblioteka. Palyginus su didžiausiomis Lenkijos spaustuvėmis, Vilniaus akademijos spaustuvė buvo pirmaujanti, už jas didesnė. Visas spaustuvės personalas gyveno ir maitinosi spaustuvės namuose.

SPAUSTUVĖS RĖMĖJAI

Akademijos spaustuvės ekonominė padėtis, palyginus su privačiomis spaustuvėmis, buvo žymiai geresnė, nes ją, kaip ir Jėzuitų ordiną, rėmė ir pasauliečių, ir bažnytinės aukštuomenės. Vysk. Valerijonas Protasevičius, o vėliau ir kiti Vilniaus vyskupai, ypač J. Bialazaras, Vilniaus kapitula ir Lietuvos didikai rėmą donacijomis: dvarais, knygų kolekcijomis, aukomis knygų leidimui. Pvz. Žemaičių vyskupas Merkelis Giedraitis paaukojo 500 florinų M. Daukšos "Postilei" išleisti. Panašiai darė ir kiti didikai. Reta knyga išeidavo be dedikacijos. Pvz. Vijūko Kojalavičiaus knyga

"Retorikos pagrindai" išleista studento grafo Kazimiero Daumanto lėšomis ir jam dedikuota. Z. Liauksmينو knyga "Antifonos psalmėms" 1677 m. išleista Joniškio dekanokun. Marijono Liauksmينو lėšomis. 1673 m. akademikas Jeronimas Gerkevičius savo filosofinę disertaciją dedikavo Vilniaus kapitulai, išleidusiai ją savo lėšomis. Leidinius finansavo ir knygų pirkiai.

Jėzuitai neigiamai žiūrėjo į prekybą, nes pradžioje ir generolas Akvaviva patarė vengti prekybos, paliekant ją pasauliečiams. Tačiau gyvenimas privertė pakeisti tą nusistatymą, nes atsitiktinių donacijų ir mecenatų nepakako užtikrinti pastoviam spaustuvės darbui ir knygų leidimui, todėl jėzuitai pradėjo knygas platinti, pardavinėdami jas knygynams ir mokykloms. Gautą už knygas kapitalą skolindavo, imdami procentus. Spaustuvės prefektas turėdavo kiekvieną mėnesį duoti pajamų ir išlaidų apyskaitą rektoriui. Spaustuvės ir akademijos vadovai sekė, kad knygų leidimas nebūtų nuostolingas. Sutarčių ir sąskaitų knygoje, kurios užsiliko nuo 1751 metų, pradėta registruoti pajamos už parduotas knygas. Iš jų matyti, kad spaustuvė prekiaavo su Pinsko, Vitebsko, Kražių, Varšuvos ir kitais knygynais. Iš tų sąskaitų taip pat matome, kad knygų kainos buvo skirtingos. Elementoriai, kalendoriai, populiarios religinės knygos buvo pigesnės, nes jų pareikalavimas buvo didesnis, o mokslinės knygos buvo žymiai brangesnės. Laikraščiuose būdavo skelbiama apie naujai išėjusias knygas ir nurodomos jų kainos. Didžiausią išlaidų dalį spaustuvei sudarė personalo išlaikymas, spaudmenų ir popieriaus pirkimas.

Vilniaus akademija už savo nuopelnus mokslui ir už kovą prieš reformaciją buvo apdovanota įvairiomis privilegijomis. Tų privilegijų buvo gavusi ir spaustuvė. Tai rodo jos reikšmės didėjimą visuomenėje. Buvo dvi privilegijų grupės: 1. Spaustuvei buvo suteikta autonominė spausdinimo teisė ir apsauga nuo konkurencijos; 2. Leidimas spausdinti bei pardavinėti knygas, nes 16 amžiuje nedaug autorių tebuvo, tad dažnai vienų spaustuvių leidinius persispaus-

dindavo kitos, kartais juos trumpindamos ar šiek tiek keisdamos turinį. Paminėsime keletą tų privilegijų.

1619 m. karaliaus Zigmanto III Vazos pasirašyta privilegija draudė be jėzuitų žinios ir leidimo perspausdinti jų išleistas knygas. Lenkijos karalius ir Didysis Lietuvos kunigaikštis Augustas Poniatowskis suteikė privilegiją Vilniaus akademijos spaustuvei spausdinti religines ir papročių knygas. Kitos spaustuvės, norėdamos spausdinti tokio turinio knygas, turi gauti leidimą iš Lietuvos ordinariaus, kanclerio ir pakanc-lerio. Spaustuvė turi duoti po vieną egzempliorių visų išspausdintų knygų karaliui, Varšuvos Zaluskių bibliotekai ir Akademijos bibliotekai. 1642 m. buvo išduota privilegija spausdinti ir pardavinėti Konstantino Sirvydo "Trijų kalbų žodyną" ir "Dviejų kalbų žodyną". Kitos spaustuvės negali jų spausdinti nei pardavinėti. 1691 m. karalius J. Sobieskis suteikė spaustuvei privilegiją spausdinti "Lietuvos statutą", pridėdant konstitucijas, kurios išėjo iki statuto išleidimo. Ši privilegija dar labiau pakėlė Akademijos spaustuvės prestižą. Tad visos šios rūšies privilegijos padėjo Akademijos spaustuvei monopolizuoti spaudą.

SPAUSTUVININKAI IR PREFEKTAI

Spaustuvininko darbas anais laikais buvo labai svarbus ir nelengvas. Jis turėjo būti menininkas-kūrėjas, turėti nustatyti knygos formą bei išvaizdą. Šį darbą Akademijos spaustuvėje pradėjo Danielius Lenčickis, talentingas spaustuvininkas, palikęs ne vieną puikiai poligrafiškai išspausdintą veikalą. Kiekvienas spaustuvininkas į knygą įrašydavo savo pavardę. Po Lenčickio buvo daugelis kitų spaustuvininkų. Tradicija žymėti knygoje spaustuvininko pavardę išnyko XVII a. pradžioje. Paskutinį kartą spaustuvininko pavardę (Jono Gružo) randame leidinyje "Tobulas didžiausias žmogaus pasikeitimas".

Spaustuvei vadovavo jėzuitai prefektai, o jiems padėdavo kiti jėzuitai, vadinami socialijais. Pirmasis spaustuvės prefektas buvo žymus jėzuitas pamokslininkas Petras Skar-

ga. Iš jo laiškų galima spėti, kad apie spaustuvės darbus jis gerai nusimanė.

Spaustuvės kadrų paruošimu rūpinosi jėzuitų vadovybė Romoje, kaip matyti iš generolo Mucijaus Viteleskio rašto 1622 m. Po P. Skargos dar turime kelių prefektų pavardes, bet paskui iki XVII a. vidurio apie prefektus beveik jokių žinių nėra. Vėliau vėl yra žinomos prefektų pavardės, kurios beveik visos yra lietuviškos. Spaustuvės prefektai paprastai būdavo universiteto profesoriai, tad prefekto darbas jiems buvo antraeilis.

LEIDINIŲ CENZŪRA

Vilniaus akademijos ir kitų to meto spaustuvių darbą tikrino cenzūra, kurios vaidmuo buvo ypač ryškus Lietuvoje, kai knygų išeidavo nedaug ir beveik kiekvienos uždavins buvo tapti idėjiniu ginklu religinėse ir politinėse kovose. Popiežių įsakymais buvo žiūrima, kad nė menkiausia knygelė neišeitų be bažnytinės valdžios sutikimo. Ta kontrolė žymiai sustiprėjo po reformacijos išplitimo. Didysis Lietuvos kunigaikštis ir Lenkijos karalius Steponas Batoras 1580 m. išleido spaustuvėms nuostatus, kad negalima spausdinti be cenzūros leidimo jokios knygos, susijusios su Lenkija (Žečpospolita). Daugumą knygų cenzūravo bažnytinės instancijos jėzuitų provincijos centre, o vėliau Romoje. Cenzoriai turėjo būti gerai susipažinę su knygų cenzūros taisyklėmis, popiežiaus bulomis, nutarimais apie mokslą ir papročiais.

Cenzoriaus nuomonė apie knygą ir autorius atsakymas turėjo būti siunčiama į Romą kartu su rankraščiu, kur ji vėl buvo percenzūruojama. Tai buvo įmanoma, nes anais laikais ne tiek daug knygų buvo spausdinama. Griežčiausios cenzūros susilaukdavo dogmatinės teologijos veikalai. Romos cenzūrai nebuvo siunčiami tik vietos kalbomis parašyti leidiniai: lietuvių, latvių, gudų. Taip pat nebuvo siunčiami ir įvairūs smulkūs leidiniai.

DIREKTYVOS BEI POTVARKIAI

Spaustuvės darbo kryptis buvo tvarkoma įvairiais jėzuitų generolo ir provincio

siunčiamų vizitatorių nurodymais bei bažnytinių kongregacijų nutarimais. Iš direktyvinų dokumentų spaustuvei verta paminėti provinciole Mikalojaus Lenčickio 1634 m. aplinkraštį, kur išdėstoma, ką privalo žinoti spaustuvės vadovai.

1. Rankraštis leidžiamas spausdinti, tik jį peržiūrėjus Akademijos vicerektoriui.

2. Išleidus knygą, rankraštis turi būti saugomas spaustuvėje.

3. Teksto taisymai neleistini.

4. Išspausdinus knygą, cenzorius turi ją peržiūrėti.

5. Jei nebus laikomasi taisyklių, leidinys turi būti sudegintas.

6. Knygą galima platinti, jeigu joje yra aprobavimo įrašas.

7. Be cenzūros negalima išleisti filosofijos bei teologijos tezių, nuostatų, giesmių, pamokslų ir kitų panašių leidinių, kurie daugelio skaitomi ir ilgai išlieka apyvartoje. Ypač griežtos cenzūros reikalaujama jėzuitų parašytiems veikalams.

8. Spaustuvė turi saugoti savo sandėliuose po tris egzempliorius savo leidinių.

9. Korektūras taisyti patariama už spaustuvės ribų: savo namuose arba durininko kambaryje.

10. Mokestis už išspausdintą knygą neturi būti per mažas, kad jo užtektų atsilyginti spaustuvės darbuotojams ir dar atliktų įrengimų pataisymui.

Spaustuvės vidaus tvarka buvo paliekama prefekto nuožiūrai. Čia nesikišo nei generolas, nei provinciolas. Krašto vyriausybės potvarkių buvo labai nedaug, spaustuvės veikla beveik visiškai priklausė nuo jėzuitų vyresnybės.

SPAUSTUVĖS LIKIMAS PO JĖZUITU ORDINO UŽDARYMO (1773 M.)

1773 m. lapkričio mėnesį karalius pavedė tvarkyti spaustuvę prof. M. Počobutui. 1775 m. karalius Stanislovas Augustas Poniatovskis spaustuvę valdyti pavedė A. Tyzenhauzui. Kai 1785 m. Tyzenhauzas mirė, dalis spaustuvės buvo išvežta į Gardiną. 1785-1804 m. Edukacinės komisijos buvo pavesta spaustuvę valdyti Lietuvos Vyriaus-

siajai mokyklai. Nuo 1804 iki 1805 m. ją administravo pijarų prefektas kun. K. Danilavičius. 1805 m. spaustuvę už 3000 rublių nupirko J. Zavadskis.

VILNIAUS AKADEMIJOS SPAUSTUVĖS VEIKLOS ĮVERTINIMAS

Nuo 1577 iki 1773 metų Akademijos spaustuvė išleido 2549 leidinius. Ano meto sąlygomis, sulyginus su produktyviausiomis Vak. Europos spaustuvėmis, toks leidinių skaičius buvo labai didelis. Pagrindinė leidinių kalba, kaip visur to meto Vakarų Europoje, buvo lotynų. Vėliau buvo spausdinama lenkų ir lietuvių kalbomis. Akademijos spaustuvė buvo laikoma lietuviškų knygų spausdinimo centru. Keliolika leidinių buvo išspausdinta graikų, italų, vokiečių ir prancūzų kalbomis.

Vilniaus akademijos spaustuvė, veikusi beveik 200 metų ir vadovaujama jėzuitų, suvaidino neįkainojamą vaidmenį mūsų krašto kultūros istorijoje. Jėzuitai, kovodami su protestantizmu ir pravoslavija, prabilo į lietuvių jų gimtąją kalbą. Lietuviai didikai, deja, daugiausia kalbėjo lenkiškai, bet save laikė lietuviais.

Vilniaus akademijos spaustuvės leidiniai yra Lietuvos kultūrinis palikimas, to krašto kultūros apraška. Iš čia lietuviškas žodis per religines knygas ir maldaknyges pradėjo savo kelią į valstiečius. Jėzuitai, pradžioje svetimtaučiai kunigai, buvo priversti išmokyti ir lietuviškai, nes tikėjimo tiesas turėjo skleisti žmonių gimtąją kalbą. Akademijos kunigų seminarijose klierikai buvo mokomi ir lietuvių kalbos.

Lietuviškų knygų autoriai nesitenkino vien religiniais leidiniais. Pradėta spausdinti ir pasaulietiško turinio knygos, kalendoriai, periodiniai leidiniai. Anais laikais išspausdintos lietuviškos knygos parodo lietuvių literatūrinės kalbos kūrimosi kelius. Leisdama kalendorius ir laikraščius, spaustuvė sudomino visuomenę periodiniais leidiniais ir užtikrino jų tolimesnį populiarumą. Vilniaus akademijos leidiniai buvo tas šaltinis, iš kurio gėrė didžioji Lietuvos švietimo dalis. Tie leidiniai sudarė pirmąjį

Alfonsas Tyruolis

VIVAT ACADEMIA

(Fragmentas, Vilniaus universiteto
400 metų sukaktį minint)

*Vilniaus kalneliuos baltuos įsikūrus,
Akademija Lietuvai nešė žibintą:
Matė margas iuventus jos mūruos,
Kaip nauji horizontai jam švinta.*

*Palemono ir Gedimino vaikaičiai
Skleidė pirmąją knygą, teatrą vaidino;
Švietė observatorijoj dangiški skaičiai,
Aidint aidėj mokslingajai kalbai lotynų.*

*Bet žadint iš miego lietuvišką žodį
Pakilo alumni, svečiams panegirikas*

skaitę

*Šaunių gratuliacijų posmais parodę,
Kad budi lotynų kalbos giminaitė.*

*Ir Almą aplankius Sigismundui karaliui,
Kelt triumfą Lietuvos jie gimines kvietė,
Tam paduksiui, tėvui, dauggaliui,
Iš kurio linksmybė, malonė jiems švietė.*

*O kai Vilnių lankyt po šimtmečio pusės
Karalius Vladislovas su karaliene atkilo,
Lietuviškas žodis, labiau dar išprusęs,
Juos sveikint iš Ver Lukiscanum prabilo.*

lietuvių spaudos laikotarpį ir nutiesė tiltą iš
praėjusių amžių kultūros į šiuolaikinę.

Baigiant rašyti apie Vilniaus akademijos
spauštuvę, pravartu prisiminti, ką Mikalo-
jus Daukša rašė 1599 m. išspausdintosios
"Postilės" prakalboje, į padanges iškeldamas
gimtosios kalbos vertę: "Ne žemės der-
lingumu, ne drabužių įvairumu, ne šalies
malonumu, ne miestų bei pilių stiprumu gy-
vuoja tauta, bet labiausiai išlaikymu ir var-
tojimu savo kalbos, kuri didina ir laiko vi-
suomenę, jos santaiką ir brolišką meilę".

Ši jo prakalba tapo lyg savotiškas gim-
tosios kalbos manifestas, į kurio reikšmin-
gumą ypač atkreiptas dėmesys devyniolikta-
me šimtetyje.

*Uolusis gi Sirvydas kūrė žodyną
Trium linguarum, skynė kelių mūs kalbai,
Su Daukša į sakymų punktais gaivino,
Konfratrams suteikęs paslaugų pagalbą.*

*Į tolimą praeitį veržės Kojalis-Vijukas,
Romėnų kilmingąją gentį priminęs,
Ant josios dar Neronui žiauriai įdūkus
Ir būk radusis jai mūs krantuos*

gintarinius.

*Poetas Sarbievijus skambiają lyrą
Iš Vilniaus į žemę Žemaičių atvežęs,
Pripildęs lietuviško skambesio tyro,
Ne kartą kabino į ažuolą Kražiuos.*

*O pirmą kantišką, giesmių šventą knygą,
Slavočinskis lietuviui į ranką įdėjo:
Ja poetams kitiems jis prilygo
Ir tapo giedotinio žodžio kūrėju.*

*Per du šimtmečius daugel vardų ir
kilmingų*

*Akademijoj ugdė mokslo, meno kūrybą;
Jų šaunieji darbai amžių maištuos nedingo
Ir laikų pelenuos jie rusena ir žiba.*

Vivat Academia (lot.) — Tegyvuoja akademija
(iš studentų himno),

iuventus (lot.) — jaunimas,

padūksis (senov. žod.) — viltis.

Ver Lukiscanum (lot.) — Lukiškio pavasaris —
Lietuvos jėzuitų rašytojo Jono Chadzinsko
(mir. 1666) sveikinimų rinkinys su lietuviš-
ku dvieliu, vienu iš seniausių lietuviškų
eilėraščių.

Doctionarium trium linguarum (lot.) — Trijų
kalbų žodynas (lenkų-lotynų-lietuvių), su-
darytas Vilniaus akademijos prof. ir jėzuitų
pamokslininko Konstantino Sirvydo (mir.
1631) ir išleistas 1629 m. Vilniuje. Jo Punk-
tai sakymų — evangelijų aiškinimai. Greta
Mikalojaus Daukšos Postilės (1599) svarbus
veikalas lietuvių kalba.

Paruošė *DANUTĖ* ir *GEDIMINAS VAKARIAI*

AKMENŲ RINKIMO TALKA

Pavasari kolūkiuose vyko akmenų rinkimo talka. Gilus praėjusios žiemos pašalas į dirvos paviršių iškėlė daug akmenų. Akmenų atsirado net tose vietovėse, kurios nebuvo akmenuotos. Jie gerokai apsunkino sėjos darbą, ir todėl į laukus išėjo ne tik eiliniai kolūkiečiai, bet pensininkai, statybininkai, raštinės darbuotojai ir įvairūs tarnautojai. Šiandien buvusiose po žiemos akmenyčiose gražiai žaliuoja pasėliai.

KOVA SU SODŲ KENKĖJAIS

Komunistai giriasi, kad kovoti su sodų kenkėjais kolūkiečiams padėjo lėktuvai malūnsparniai. Jie kelis kartus per vasarą chemikalais nupurškė javų ir sodų laukus. Po tokios priežiūros laukiama gero derliaus.

KAIP ŽMOGŲ PAVERGTI PARTIJAI

Komunistų partijos nutarimas: "Tęstinumas įsitikinimo bei politinis auklėjimas — gerina komunistišką darbą". Šiam šūkiui pritarė neseniai įvykęs Lietuvos komunistų partijos susirinkimas. Susirinkusieji ieškojo būdų, kaip įlįsti į paprasto žmogaus dvasinį pasaulį ir jį pavergti partijai. Padaryta išvada, kad lietuvių literatūra ir menas yra labai svarbūs komunistinio darbo žmonių auklėjimo įrankiai. Šiam darbui nutarta užverbuoti menininkus. Menininko atsakomybė visuomenei yra labai didelė. Menininko darbas ir kūryba turi padėti ugdyti aktyvų komunistą. Šio susirinkimo dalyviai išsiskirstė tikri, kad respublikinė kūrybinė in-

teligentią jų neapvils ir toliau. Sumaniai varys propagandą, meluodami respublikos piliečiams apie gražesnę tėvynės rytojų ir suktai didins meninės kultūros vaidmenį komunizmo plėtotėje.

Šiame susirinkime, be respublikinės valdžios pareigūnų bei ministerijų ir žinybų vadovų, dalyvavo rašytojai, dailininkai, kompozitoriai, architektai, judomųjų paveikslų darbuotojai, aktoriai, žurnalistai ir daug kitų

PENKIOLIKTOJI POEZIJOS ŠVENTĖ

Šiomet atšvęsta 15-toji Poezijos šventė. Vakare gegužės 25 dieną ant Kauno marių krantų — Palemone įsižiebė Poezijos pavasario aukuras. Skambant istorinio muziejaus bokšto varpams, tūkstančiai kauniečių ir jų svečių ant Salomėjos Nėries kapo padėjo gėlių puokštes. Po svyruokliais beržais suskambėjo poetės poezijos posmai.

Penkioliktojo Poezijos pavasario laureatu pripažintas poetas A. Mikuta už geriausią 1978 m. eilėraščių knygą "Švytuoklė".

LIETUVOS GYDOMIEJI VANDENYS

1973 m. vykdant Vilniaus apylinkių geologinius tyrinėjimus prie Jačionių, Nėries upės slėnyje, ištryško didžiulis mineralinio vandens fontanas ir putodamas liejosi į Nėrį. Nuo tada prasidėjo Vilniaus mineralinio vandens kelionė pas vartotojus.

Respublikoje mineralinio vandens poreikavimas didėja, ir manoma, kad 1979 m. bus sunaudota 33 milijonai butelių. Lietuvoje mineralinio vandens pripilstoma 20 milijonų butelių, o apie 13 milijonų butelių tenka atsivežti iš Gruzijos, Armėnijos, Ukrainos, Rusijos, Estijos.

Tolimas mineralinio vandens vežiojimas nepateisinamas, nes savo gydomosiomis ir kitomis savybėmis mūsų respublikos mineralinis vanduo niekuo nesiskiria nuo įvežamo iš kitų respublikų vandens. Lietuvoje mineralinio vandens atsargos yra didžiulės, nes geologai yra suradę jo telkinius Druskininkuose, Birštone, Palangoje, Likėnuose. Druskininkų šaltiniai savo gydomosiomis savybėmis prilygsta net garsiausioms Vakarų Europos vasarvietėms. Geologai ir gydy-

tojai tvirtina, kad respublikos žemės gėlmėse yra mineralinių vandenų, turtingų jodu, bromu ir kitais mikroelementais, tai yra vandenys, artimi visame pasaulyje garsiems Karlovy Varu mineraliniams vandenims Čekoslovakijoje.

Numatoma praplėsti Birštono pilstyuvę, kuri iki metų pabaigos turėtų pripilti 30 milijonų butelių.

Yra ištirta, kad vežamas mineralinis vanduo tankuose keičiasi ir netenka dalies savo pirminių gydomųjų savybių.

Yra dar vienas labai pažangus būdas gauti mineralinį vandenį bet kurioje vietoje, bet dar neprasiskynęs sau kelio. Mineralinio vandens tyrimo laboratorijose iš mineralinio vandens galima gauti druskas. Šios druskos, laikomos buteliuose, nepraranda savo savybių ir labai gerai tirpsta gėlame vandeny. Šias druskas ištirpdžius, galima pasidaryti geriamo gydančio vandens.

"Tiesa" nusiskundžia, kad Vilniuje norint išgerti stiklinę mineralinio vandens, jo galima rasti tik Lenino prospekte esančioje tam tikroje parduotuvėje. Ar tai ne per mažas vienos krautuvėlės tokiam dideliame miestui? Alaus nusipirkti gali ant kiekvieno kampo. Nenuostabu, kad alaus ir išgeriama vienuolika kartų daugiau, kaip mineralinio vandens.

KELTUVŲ PROBLEMOS

Komunistai giriasi, kad pas juos didėja gyvenamųjų namų statyba. Kyla daugiaaukščiai pastatai, kuriuose įrengiami keltuvai. Iki šių metų gegužės pirmosios Lietuvoje buvo 2825 įvairūs keliamieji prietaisai, kuriais galėjo naudotis gyventojai. Kaip komunistinėje santvarkoje daroma, buvo įsteigta Teritorinė keltuvų remonto ir jų įrengimų valdyba. Šios valdybos užduotis yra taisyti gendančius keltuvus, kuriuos labai dažnai įvairūs padaužos sugadina. Labai dažnai keltuvuose tyčia nulaužomi įsakymo mygtukai, išdeginami iškvietimo mygtukų gaubtuvai. Sudaužomos apšvietimo lempos. Dėl tokių neklaužadų išdaigų apie pusę keltuvų neveikia, ir gyventojai savo jėgomis turi užlipti į devintą ar dvyliktą aukštą.

("Tiesa")

VAIKŲ MUZIKOS MOKYKLA

Alytaus vaikų muzikos mokykla persikėlė į naujus rūmus. Per dešimt metų mokyklą baigė du šimtai auklėtinių. Šiandien jie respublikoje pasižymi kaip gabūs muzikai, įsijungę į įžymiausius respublikos meno saviveiklos vienetus. Šiemet mokyklą lanko 270 studentų, kurie mokomi groti paprastų žmonių instrumentais: styginiais, pučiamaisiais ir akordeonu. ("Muzika ir teatras")

KAMERINĖS MUZIKOS KVARTETAS MEKSIKOJE

Į Meksiką iš Lietuvos buvo išvykęs kamerinės muzikos kvartetas. Meksikoje viešėdami aštuonias dienas, turėjo šešis pasirodymus. Meksikiečiai buvo sužavėti lietuvių nuoširdumu. Šie susirinkusiems pasakojo apie savo žaliuojančią tėvynę, rodė judomąsias juostas. Padovanojo daug plokštelių, o taip pat M. Čiurlionio paveikslų nuospaudas.

Lietuviai, turėdami laisvo laiko, stengėsi pamatyti ir susipažinti su Meksikos istoriniais ir kultūriniais paminklais.

Lietuvoje yra ne kartą viešėję menininkai iš Meksikos ir net suruošę parodas.

("Mokslas ir menas")

KELIONĖ Į VOKIETIJĄ

Iš Vilniaus į Demokratinę Vokietiją buvo išvykęs draugystės traukinys su 350 Lietuvos pasiuntinių. Jie susipažino su kraštu ir jo kultūriniais paminklais. Buchenvalde, kur buvo koncentracijos stovykla, jie padėjo žuvusiųjų atminimui vainiką.

MOKSLEIVIŲ PAVASARIO ŠVENTĖ

Vilniuje, Kalnų parke, įvyko miesto moksleivių dainų šventė, skirta tarptautiniams vaikų metams. Šventėje dalyvavo 23 tūkstančiai vaikų, kurie parodė įvairiaspalvę programą: šoko, dainavo ir grojo. Šventės vyriausioji vadovė buvo N. Malinauskienė.

• Dvidešimt stačiatikių teologų aplankė popiežių Joną Paulių II. Jie buvo atvykę į Romą susipažinti su katalikybės mokslu. Popiežius jiems pažymėjo, kad mes turime vieni su kitais bendradarbiauti ir siekti vienybės.

Skyrių tvarko JUOZAS VAIŠNYS, S.J.
Patarėjas — PROF. PETRAS JONIKAS

ARTIMI PRIELINKSNIAMS ŽODŽIAI

Jau kalbėjome apie vienareikšmius prielinksnius, paminėdami vieną kitą nepageidautiną jų vartojimo atvejį. Dabar pažvelgsime į tokius žodžius, kurie nėra prielinksniai, bet sakinyje pavartojami prielinksniškai. Tai yra *kai kurie daiktavardžių linksniai, kai kurios veiksmažodžių formos, aukštesnysis prieveiksnių laipsnis ir vienas kitas žodžių junginys*. Juos galima pavadinti ne tikrais prielinksniais, bet tik "pretendentais" į prielinksnius. Per dažna jų vartoseną nėra pageidaujama. Kartais jie yra ilgi, gremėzdiški, paplitę mūsų vartosenoje, nusižiūrėjus į kitas kalbas. Dažnai juos galima ir patartina pakeisti paprastesniais, aiškesniais ir skambesniais pasakymais. Čia paminėsime keletą tokių pavyzdžių.

DAIKTAVARDŽIŲ LINKSNIAI

Paminėsime tris linksnius, kurie neretai gyvojoje kalboje bei raštuose pavartojami prielinksniškai.

Naudininkas. Iš naudininkų gal labiausiai į prielinksnius veržiasi žodis *labui*. Vartojamas su kilmininku, jis nurodo priežastį, paskirtį. Pvz.: *Mes dirbame tėvynės labui*. Šis sakiny, žinoma, yra visai taisyklingas, bet, norint apsieiti be to *labui*, galima daug paprasčiau pasakyti: *Mes dirbame dėl tėvynės*.

Įnagininkas. Dažniausiai prielinksniškai vartojami šie daiktavardžių įnagininkai: *metu, pagalba, sąskaita, tikslu*.

Įnagininkas *metu* su kilmininku sudaro laiką reiškiančią konstrukciją. Pvz.: *Mes dirbame dienos metu, o miegame nakties metu* (geriau: *Mes dirbame dieną, o miegame naktį*). *Jis gimė karo metu* (geriau: *per karą*). *Laisvalaikio metu* (geriau: *Laisvalaikiu*) aš mėgstu pasportuoti.

Konstrukcijos su prielinksniškai vartojamais įnagininkais *pagalba, sąskaita, tikslu* dažniausiai yra atsiradusios, nusižiūrėjus į svetimas kalbas. Jų reikėtų vengti, nes be jų apsieiti labai lengva. Pvz.: *Dabar ūkio darbai atliekami mašinų pagalba* (= *mašinomis*). *Žinios perduodamos radijo bangų pagalba* (= *radijo bangomis*). *Aš su tuo svetimšaliu susikalbėjau vertėjo pagalba* (= *per vertėją*).

Prielinksniškai (ar polinksniškai) vartojamas įnagininkas *sąskaita* reiškia veiksmo būdą. Pvz.: *Nereikia rekordų siekti sveikatos sąskaita* (*sąskaiton*). *Jis tai pasiekė kantrybės sąskaita*. Šiuos sakinius galima daug sklandžiau ir paprasčiau išreikšti kad ir šiuo būdu: *Nereikia rekordų siekti, gadinant, aukojant sveikatą. Jis tai pasiekė kantrybe, per kantrybę*.

Geriau būtų apsieiti ir be prielinksniškai (polinksniškai) vartojamo įnagininko *tikslu*, reiškiančio priežastį. Pvz.: *Jis išvažiavo į užsienį studijų tikslu* (= *Studijuoti*). *Sis planas yra vykdomas sveikatos apsaugos tikslu* (= *apsaugoti sveikatai*).

Vietininkas. Prielinksniais arba polinksniais nevartotini iš kitų kalbų išvesti laiko vietininkai: *bėgyje, eigoje, laike, laikotarpyje*. Kilmininką, einantį su minėtais vietininkais, reikėtų keisti galininku su prielinksniu *per* arba vien laiko galininku; kartais tinka pusdalyviai, padalyviai ir pan. Pvz.: *Šią knygą perskaičiau savaitės bėgyje* (= *per savaitę*). *Jis buvo atėjęs pas mus tris kartus tos pačios dienos bėgyje* (= *tą pačią dieną*). *Šimtmečių bėgyje* (= *Per šimtmečius, slenkant šimtmečiams*) lietuviai turėjo daug kovoti su priešais. *Visos dienos eigoje* (= *Visą dieną, per visą dieną*) jis buvo labai susirūpinęs. *Pamokos aiškinimo eigoje* (= *Aiškindamas pamoką*) mokytojas kelis kartus turėjo sudrausti išdykaujančius moksle-

vius. Laike darbo (= Dirbant) reikėtų labiau susikaupti. Laike pietų (= Per pietus, pietaudami) labai įdomiai pasikalbėjome. Mums buvo įsakyta tą uždavinį atlikti trijų dienų laikotarpyje (= per tris dienas). Laikotarpyje kelių mėnesių (=Per kelis mėnesius, po kelių mėnesių) pastatas bus užbaigtas.

Prielinksniu ar polinksniu neturėtų būti vartojami vertiniai, reiškiantys priežastį: *įtakoje, išdavoje, pasekmėje, pasėkoje, po-veikyje, rezultate.*

Kilmininkų ir tokių vietininkų junginius reikėtų keisti prielinksniu *dėl* su kilmininku, o kartais pusdalyvinėmis, padalyvinėmis, dalyvinėmis konstrukcijomis; jei kilmininkas ne daiktavardžio, bet įvardžio — visą junginį galima keistirieveiksmiais *todėl, dėl to*. Pvz.: *Nepalankios aplinkos įtakoje (=Dėl nepalankios aplinkos, veikiant nepalankiai aplinkai) jo elgesys labai pablogėjo. Tokio apsileidimo išdavoje (= Dėl tokio apsileidimo) lengvai gali kilti gaisras. Mokiniys praleido daug pamokų, ko išdavoje (= dėl to, todėl) neišlaikė egzaminų. Neatsargumo pasekmėje (=Dėl neatsargumo, per neatsargumą) jis gali susižeisti. Šią vasarą buvo didelė sausra, to pasėkoje (= dėl to, todėl) javai neužderėjo. Saulės spindulių po-veikyje (=Veikiami saulės spindulių, veikiant saulės spinduliams) mikrobai žūva. Šio įvykio rezultate (= Dėl šio įvykio) mūsų santykiai visai pasikeitė.*

Kiti du "pretendentai" į prielinksnius ar polinksnius yra *vardan* ir *ženklan*. Atrodo, kad jie abu yra vertiniai, jokioje tarmėje nėra užtinkami. Prielinksniu arba polinksniu pavartotas *vardan* gali būti toleruojamas, nusakant priežastį, tik kokiais iškilminiais atvejais, pvz.: *Vardan tos Lietuvos vienybė težydi. Jis žuvo tėvynės vardan.* Tačiau ir šis paskutinis sakinyss daug gražiau atrodytų, jei pasakytume: *Jis žuvo dėl tėvynės.*

Priežasčiai nusakyti nelabai tinka ir vertinys *ženklan*. Šiuo atveju geriau tinka pusdalyviai. Pvz.: *Tą dovaną jis man įteikė padėkos ženklan (=atsidėkodamas, reikšdamas padėką). Paspaudėme vienas kitam ran-*

ką draugystės ženklan (=išreišdami, patvirtindami draugystę).

KAI KURIOS VEIKSMAŽODŽIŲ FORMOS

Iš veiksmažodžių formų, vis labiau artėjančių prie prielinksnių, paminėtini esamojo laiko padalyviai *nepaisant, nežiūrint* ir būtojo laiko padalyvis *išskyrus*. Pvz.: *Nepaisant didelio nuovargio, vis tiek pasiryžau ten nueiti. Nežiūrint blogo oro, į susirinkimą atėjo daug žmonių. Išskyrus mane, niekas daugiau toje šventėje nedalyvavo. Nėgalima šių sakinių smerkti, bet vis dėlto būtų sklandžiau, taip juos pakeitus: Nors ir labai pavargęs (Kad ir labai pavargęs) buvau, vis tiek pasiryžau ten nueiti. Nors buvo blogas oras, į susirinkimą atėjo daug žmonių. Be manęs, niekas daugiau toje šventėje nedalyvavo.*

Ypač tokių konstrukcijų reikėtų vengti, kai aiškiai pasakyti veiksmo atlikėjai. Pvz.: *Nepaisant (= Nepaisydama) senyvo amžiaus, ji atlieka visus namų ruošos darbus. Nepaisant (= Ne paisydami) nuovargio, mes labai greitai ten nuėjome.*

Taip pat reikėtų vengti konstrukcijų: *nepaisant to, kad . . . ; nežiūrint į tai, kad. . . ; išskyrus tai, kad. . .* Tokias gremėzdiškas konstrukcijas lengvai galima pakeisti jungtuku *nors* ar dalelyte *tik*. Pvz.: *Nepaisant to, kad (=Nors)jis buvo įspėtas, bet vis tiek to pavojaus nevengė. Nežiūrint į tai, kad (=Nors) jis turėjo geriausius mokytojus, bet neadug ką išmoko. Išskyrus tai, kad buvo trupučiuką pradrėkostas veidas, automobilio nelaimėje jis beveik nenukentėjo (= Automobilio nelaimėje jis beveik nenukentėjo, tik trupučiuką buvo pradrėkostas veidas).*

AUKŠTESNYSIS PRIEVEIKSMIŲ LAIPSNIS

Nepageidautini "pretendentai" į prielinksnius yra aukštesniojo laipsniorieveiksmiai: *daugiau, mažiau, ne daugiau, ne mažiau, anksčiau, vėliau, ne anksčiau, ne vėliau, geriau, blogiau, ne geriau, ne blogiau...* Pvz.: *Ten dalyvavo daugiau šimto (=daugiau kaip šimtas, negu šimtas, net šimtas, šimtas su viršum, per šimtą) žmonių. Jis uždirba per valandą ne mažiau penkių dolerių*

Marija Tübelytė-Kuhlman

Šis "Laiškų lietuviams" numeris iliustruotas dailininkės Marijos Tübelytės kūrinių nuotraukomis. Tübelytė "Laiškuose lietuviams" jau nėra naujokė. Jos kūrinių nuotraukomis jau buvome iliustravę 1963 m. rugsėjo mėn. numerį. Tada apie ją ir jos kūrybą taip rašėme:

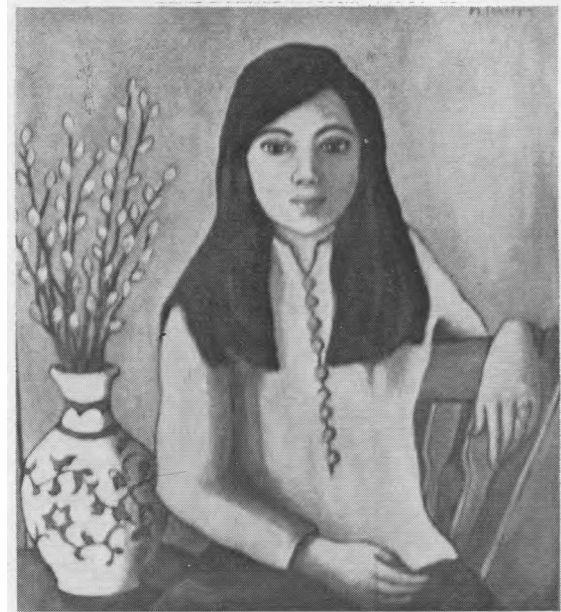
"Marija Rita Tübelytė-Kuhlmanienė, buvusio Lietuvos Ministerio Pirmininko duktė, gimusi ir augusi Kaune, į Ameriką atvyko 1940 m., po pirmosios rusų okupacijos. Michigano ir Čikagos universitetuose studijavo meno istoriją. Besiruošdama magistro laipsniui iš meno istorijos, susidomėjo tapyba, kurią studijavo Niujorke ir Vašingtone. Dar bestudijuodama, dalyvavo keliose grupinėse meno parodose Niujorke. Ištekėjusi buvo bepamiršanti meną, bet, persikėlusį gyventi į Oregoną, įkvėpta labai gražios ir didingos gamtos, vėl grįžta prie meno ir nutapo eilę peizažų, kurie buvo išstatyti Portlando universiteto meno parodoje. Jos tapyba, artima realybei, pasižymi džiaugsmingumu, tiesumu ir bet kokio manierizmo bei pretenzijų stoka".

Iš Oregono dailininkė su šeima persikėlė gyventi į Tolimuosius Rytus. Keletą metų gyveno Japonijoje, kur buvo suruošusi savo

(=ne mažiau kaip penkis dolerius). Nėglėsiu ateiti anksčiau vidurnakčio (= prieš vidurnaktį, anksčiau kaip vidurnaktį). Ateik ne vėliau septintos valandos (= ne vėliau kaip septintą valandą). Ji ten buvo laikoma blogiau tarnaitės (= blogiau negu tarnaitė, blogiau už tarnaitę).

ŽODŽIŲ JUNGINIAI

Nevartotinas į prielinksnius besibraunantis vietininko sąryšyje ir prielinksnio su junginys. Pvz.: Sąryšyje su Vasario šešioliktosios minėjimu (= Ryšium su Vasario šešioliktosios minėjimu, dėl Vasario šešioliktosios minėjimo) pamokų nebus. Palyginus (= Palyginti, jei lyginsime) su kitais mokiniiais, jis yra visai neblogas.

Kinietė

parodas įvairiuose miestuose: Tokyo, Kyoto, Osaka, Kobe, Wakayama. Dabar yra apsigyvenusi Taivano sostinėje Taipei, gražioje Formozos saloje. Įdomi, savotiška Azijos gamta yra padariusi įtakos ir jos kūrybai.

Tübelytė daugiausia piešia gėles, peizažus ir portretus, ypač vaikų ir jaunuolių. Portretais ji labiausiai susidomėjo, gyven-dama Portlande, Oregone. Susidomėjo daugiausia iš reikalo. Mat iš įvairių šeimų pradėjo gauti vis daugiau užsakymų, kad nupieštų jų vaikų portretus. Pradėjus piešti portretus, pastebėjo savo šios srities ribotumus, todėl susirado Portlande gerą portretistę, ir su ja uoliai padirbėjusi, padarė aiškią pažangą. Dabar, gyvendama Taivane, ji labai mėgsta piešti įdomius taivaniečių jaunų mergaičių veidukus.

Tad šiame numeryje ir duodame keletą pavyzdžių iš jos mėgstamiausių tapybos sričių: portretų, peizažų ir gėlių.

• Prelatas Audrys J. Bačkis paskirtas Vatikano Viešųjų reikalų tarybos pasekretoriumi. Prel. Bačkis yra Lietuvos atstovo Vašingtone S. Bačkio sūnus.

TRUMPAI IŠ VISUR

- Ugandoje bėgantieji Amino daliniai nužudė misininką kun. Giuseppe Santi, 59 m. Tai jau ketvirtas katalikų kunigas, nužudytas Ugandoje. Kun. Santi nužudė, kai jis bandė padėti pabėgti keliems jaunuoliams nuo užplūstančių sumuštų Amino kariuomenės dalinių.

- Mahatmos Gandhi mirties 30 m. sukaktis paminėta Švč. Jėzaus Širdies universitete Romoje. Misijų kongr. sekretorius kard. Kourdusamy savo žodyje pažymėjo, kad Gandhi buvo Dievo žmogus ir jame atsispindėjo dvasinių vertybių ilgesys, tiesos ieškojimas, taikos troškimas ir visa, kas kilniausio Indijoje; Gandhi buvo ir liaudies žmogus, pilnai sutapęs su savo tauta ir siekęs jai sukurti žmonišką gyvenimą.

- Vokietijos Archeologijos institutas paskyrė Popiežiaus archeologijos akademijai Romoje Winekelmano medalį, kuris per 50 metų tebuvo suteiktas tik 6 kartus ypatingu būdu pasižymėjusioms institucijoms.

- Dvasinio atsinaujinimo — charizmatinis — sąjūdis, prieš 12 metų išsikūręs JAV katalikų universitetinio jaunimo tarpe, dabar turi daugiau kaip 300 jaunimo grupių. Šis sąjūdis Italijoje, Rimini mieste, turėjo antrą to krašto narių visuotinį suvažiavimą, kuriame buvo apie 7000 dalyvių.

- JAV naujasis armijos štabo viršininkas gen. leit. Edward C. Meyer yra katalikas. Būdamas berniuku, tarnavo Mišioms, lankė katalikų mokyklą St. Mary, Pa. vietovėje. Dalyvavęs Vietnamo ir Korėjos kautynėse.

- Margaret R. Budenz, buvusi komunistė, o vėliau atsivertusi į katalikybę, parašė knygą: „Streets“. Knygai įžangą parašė arkiv. Fulton Sheen. Jos vyras Louis Budenz taip pat yra buvęs komunistas, net ir jų laikraščio „Daily Worker“ redaktorius, bet įžvelgęs komunizmo klaidas, tapo kataliku ir yra parašęs keletą knygų, bet jis jau yra miręs 1972 m.

- Vysk. Juozas Matulaitis-Labukas, Kauno arkivyskupijos ir Vilkaviškio vyskupijos apaštališkasis administratorius, mirė gegužės mėn. 31 d., sulaukęs 85 m. amžiaus. Dabar minėtas vyskupijas administruos jo koadjutorius su paveldėjimo teise — vysk. Liudas Povilonis.

- Jonas Paulius II gegužės 27 d. pašventino 26 naujus vyskopus, jų tarpe 6 iš Amerikos.

- Čekoslovakijoje ėmė stipriai plisti pogrindžio spauda, kurią ypač platina jaunimas.

- Brazilijoje žymiai paaugo pašaukimų skaičius. Daugelyje seminarijų pritrūko vietos priimti naujus klierikus.

- Iš Lenkijos net 1007 kunigai ir vienuoliai yra išvykę dirbti misijose.

- Penkiolika naujų kardinolų parinko popiežius Jonas Paulius II. Jų paaukštinimas — birželio 30 d. Kardinolu tapo Vatikano Valstybės sekretorius A. Casaroli. Vieno kardinolo vardas neskelbiamas, ir spaudoje plačiai linksniuojama, kad tai Vilniaus vyskupas Julijonas Steponavičius.

- Chemikalai, iš kurių sudėtas žmogus, pagal CBS televizijos apskaičiavimus, 1967 m. kainavo 98 centus, o 1979 m. kainą bus pakilusi iki 5,60 dol.

- JAV ir Kanados bažnyčių metraštis, redaguojamas C. H. Jacquet, skelbia, kad JAV-se bažnyčioms priklausančių žmonių skaičius pasiekė 132,8 milijono. Sumažėjo metodistų, presbiterionų, episkopų; katalikų sumažėjo 234.141, bet tas sudaro tik pusę procento. JAV-se katalikų yra 49,6 milijonai — daugiau už bet kurią kitą tikybą. Šiek tiek padidėjo vadinama Kristaus bažnyčia, adventistai, pietų baptistai, evangelikai. Kunigų JAV-se yra 58.430, o visų tikybų dvasininkų 490.360. Pagal Gallup institucijos tyrimus, sekmadieniais 41% JAV suaugusių gyventojų ateina į bažnyčią.

- Čekoslovakijoje komunistų teismas nuteisė kun. Vojtech Srna ketverius metus kalėti (treji metai sąlyginai) už tai, kad be valdžios leidimo buvo surengęs pamaldas grupei katalikų esperantininkų. Pasaulietį M. Svaceką nuteisė 17 mėnesių kalėti už tai, kad patarnavo kun. Srna Mišiose ir iš esperantų kalbos į čekų kalbą vertė liturginius tekstus.

- Lenkijoje svarbiosios futbolo rungtynės tarp Vyslos ir Krokuvos komandų, turėjusios įvykti birželio 10 d., buvo atidėtos dėl popiežiaus vizito.

- Į Liurdą 1978 m. buvo atvykusių 4 milijonai 250 tūkstančių maldininkų.

- Europos Ekonominės bendruomenės kraštų katalikų vyskupai paskelbė bendrą laišką, skatindami bendromis jėgomis kurti žmoniškesnę Europą, nes nepakanka tik remti ekonominius ir politinius interesus, o reikia telkti jėgas ir dvasinėms vertybėms kurti, atsižvelgiant į teisėtus kiekvieno žmogaus poreikius.

J.Pr.

ATSIŪSTA PAMINĖTI

Milda Kvietytė. PETELIŠKIŲ SALA. Pasakos ir vaizdeliai vaikams. Iliustravo Ada Korsakaitė-Sutkuvienė. Išleido Pasakų fondas, 6540 S. Campbell Ave., Chicago, Ill. 60629. 64 psl., kaina 4 dol. CHRONICLE OF THE CATHOLIC CHURCH IN LITHUANIA. No.

27 ir 28. Išleido Kunigų Vienybė Amerikoje, 351 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207. Vertimus parūpina kun. K. Pūgevičius.

TREČIASIS MOKSLO IR KŪRYBOS SIMPOZIUMAS. Griežtieji mokslai, technologija ir architektūra. "Technikos žodžio" leidinys. Spaudai paruošė Juozas Rimkevičius. Didelis formatas, 134 psl.

Klemensas Jūra. MONSINJORAS. Prelato Zenono Ignonio-Ignatavičiaus gyvenimo aprašymas. Išleido Bronius Ignatavičius. 382 psl., kaina 10 dol. Visas pelnas skiriamas Brazilijos lietuvių jaunimui, su kuriuo prel. Ignatavičius yra dirbęs ir jį labai pamilęs. Užsisa-kyti galima šiuo adresu: Christina Z. J. Selmys, 9 Budgell Terrace, Toronto, Ont. M6S 1B3, Canada.

Joseph Ehret. LITHUANIA. The European Adam. Išleista Čikagoje 1979 m. Iš vokiečių kalbos išvertė dr. Algis Mickūnas. Išleido Kęstučio J. Butkaus fondas. 55 psl., kaina nepažymėta.

Nuoširdžiai dėkojame "Laiškų lietuviams" rėmėjams

150 dol. auokojo Rytas ir Aušra Babickai.

25 dol. auokojo Lemonto LB apylinkė.

Po 7 dol. auokojo: J. Butkus, G. Gražienė, V. Aviža.

6 dol. auokojo N. Kaveckienė.

Po 5 dol. auokojo: J. Jusys, J. Biliūnienė, J. Gasperas, E. Kvedarienė.

Po 4 dol. auokojo: J. Ivanauskienė, O. Arlauskienė, J. Stanislovaitienė, M. Geničienė, P. Augaitis, K. Jasiulevičius, A. Margevičienė.

3 dol. auokojo A. Laukaitis.

Po 2 dol. auokojo: J. Krutulienė, A. Pretkelis, J. Janušaitis, B. Macianskis, J. Žebrauskas, M. Noreikienė, B. Bužėnienė, P. Petkelienė, R. Kaunienė, V. Valkavickas, G. Gaurilius, B. Augustauskienė, J. Penčylienė, P. Baužys, M. Bumbulienė, B. Baras, R. Žiogarys, G. Palionienė, K. Aukškalnis, A. Valavičius, B. Tamošiūnienė, J. Vasiukevičius, G. Dambras, M. Gureckienė, A. Pilipavičius, A. Bražėnas, V. Maurutis, V. Stankus, P. Montvila, E. Barauskienė, E. Zenkevičienė, A. Vaitkienė, F. Putrius, K. Keblys, P. Snarskienė, E. Sniegaitienė, J. Kačkelis, S. Galisienė, A. Kazlas, A. Miselis, E. Sirutienė, T. Kojelis, O. Danisevičiūtė, V. Sendžikas, J. Žadeikis, S. Izokaitienė, A. Razutis, P. Norkus, J. Juodgudis, M. Milass, J. Merkienė, S. Santvaras, E. Sandanavičienė, J. Aušrotas, I. Vilimas, V. Indrulėnas, E. Škėmienė, J. Bakšys, J. Rimkūnas, K. Remėzienė, J. Rumbutis, A. Šimkus, B. Čyvienė, A. Stulgys, M. Milvydienė, J. Vinciūnas, Sės. Mercedes, J. Juodakienė, V. Barius, B. Jackus, B. Sakalas.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas. Redaktorius — Juozas Vaišnys, S.J. Redaktoriaus pavaduotojas — Antanas Saulaitis, S.J. Redakcijos nariai: Danutė Bindokienė, Algirdas Grigaitis, Vytautas Kasniūnas, Kristina Parėšytė, Nijolė Užubalienė, Danutė ir Gediminas Vakariai. Administratorė — Aleksandra Likanderienė. Viršelis ir skyrių vinjetės — Vilijos Eivaitės. Adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636. Telefonas 737-8400. Nek. Prasiidėjimo Šv. Marijos Seserų spaus-tuvė, Putnam, CT 06260. Metinė prenumerata — 8 dol., atskiras numeris — 80 centų.